

Đakovo i Đakovština na stranicama *Glasa Slavonije* 1945.-1952. godine

UDK 32(497.5 Đakovo)

Stručni rad

Borislav Bijelić

Muzej Đakovštine Đakovo

Od završetka Drugog svjetskog rata, pa sve do početka izlaženja *Đakovačkih novina* u veljači 1953. godine, Đakovo nije imalo svoje novine. Samo kraće vrijeme, od kraja 1945. godine pa do lipnja 1946. godine, izlazio je tjednik *Đakovština*, dok *Istina* i *Službeni glas* zapravo i nisu bile novine u današnjem smislu te riječi. O događanjima u Đakovu i Đakovštini informacije su se mogle pročitati gotovo isključivo na stranicama *Glasa Slavonije*. U ovom radu autor pokušava dati presjek onoga što je u *Glasi Slavonije* napisano o Đakovu i Đakovštini od 1945. do 1952. godine.

Ključne riječi: Đakovo, Đakovština, novinstvo, *Glas Slavonije*

Uvod

Počeci novinskog izdavaštva u Đakovu datiraju još od 1853. godine kada se, u izdanju Zbora duhovne đakovačke mladeži, doduše kao rukopis, pojavljuje list *Svećenik*.¹ Dva desetljeća kasnije, 1873. godine, pokrenut je *Gla-*

---

1 Sve do danas nije pronađen niti jedan primjerak lista, a sve ono što o njemu znamo, znamo tek posredno, iz knjige Matija Pavić i Milko Cepelića. O listu *Svećenik* u knjizi je napisano i ovo: „Sbor izdaje kroz tri godine (1853.-1856.) list za svoje članove, kojemu je naslov „Svećenik”, a pišu se u nj razni članci poput izradaka za školu. List se je štio javno u sastancima zbora.” Matija PAVIĆ – Milko CEPELIĆ, *Josip Juraj Strossmayer biskup bosansko – đakovački i sriemski*, Đakovo, 2013., 238.

snik biskupije đakovačke i srijemske koji, u različitim oblicima i pod različitim nazivima, izlazi kontinuirano sve do danas.² Osim spomenutih listova, ako je vjerovati osječkoj *Narodnoj obrani*, početkom 20. stoljeća pokrenut je i list pod nazivom *Naše doba*. Izašla su samo dva broja, a niti jedan od njih nije sačuvan. I o tom listu, kao i o *Svećeniku*, saznajemo tek posredno.³

Sljedeće, rekli bismo prave građanske novine, bile su *Hrvatske pučke novine*. Prvi broj tih novina tiskan je potkraj 1907. godine. Do izbijanja Prvog svjetskog rata u Đakovu će izlaziti još i listovi *Đakovština* te *Đakovačke hrvatske pučke novine*.⁴

Odmah po završetku rata, već 1918. godine, počinje izlaziti *Glas slobode*, a početkom dvadesetih godine i *Đakovačke pučke novine*. Te novine izlaze od travnja 1921. pa sve do kraja 1923. godine. Od siječnja 1924. godine list je promijenio ime u *Narodnu obranu*. Pod tim imenom izlazi sve do 1935. godine kada ponovno mijenja ime, ovoga puta u *Hrvatsku obranu*. I konačno, nakon uspostave Nezavisne Države Hrvatske, *Hrvatska obrana* izlazi kao *Hrvatska obnova* te uskoro, već početkom druge polovice 1941. godine, prestaje izlaziti.⁵

Za razliku od gore spomenutih novina *Narodni list* nastavio je tamo gdje je *Glas slobode* stao. Izlazio je od sredine 1922. pa sve do ljeta 1928. godine.

Osim spomenutih listova u Đakovu između dvaju svjetskih ratova izlazi još i list *Sloga* (od kolovoza 1918. do prosinca 1920. godine), *Sokolski glasnik* (od kraja 1928. do kraja 1931. godine) te *Hrvatska Đakovština* (od početka 1937. do kraja 1938). I to nije bilo sve. Tijekom 1923 i 1924. godine tiskani su i humoristični listovi *Karneval* i *Pisanica*.

Prestankom izlaženja *Hrvatske obnove* sredinom 1941. godine u Đakovu, sve do potkraj 1945. godine, nije bilo tjednih gradskih novina.⁶ Po završetku rata, u jednom sasvim drugačijem političkom okruženju, komunističke vla-

---

2 O *Glasniku/Vjesniku Đakovačke i Srijemske biskupije* vidi: *Diacovensia*, 1/1998. Cijeli broj posvećen je 125. obljetnici *Glasnika/Vjesnika Đakovačke i Srijemske biskupije*.

3 Krešimir PAVIĆ, *Đakovačko novinstvo 1918.-1928.*, *Revija Đakovački vezovi*, 1981., 38.

4 O novinstvu u Đakovu do izbijanja Prvog svjetskog rata vidi: K. PAVIĆ, *Đakovačke novine prije Prvog svjetskog rata*, *Revija Đakovački vezovi*, 1975., 10.

5 Vidi: K. PAVIĆ, *Đakovačko novinstvo 1929.-1941.*, *Revija Đakovački vezovi*, 1984., 29.

6 *Biskupijski glasnik*, koji je izlazio i za vrijeme Drugoga svjetskog rata, bez obzira na pojedine priloge koji nisu bili vezani isključivo za crkvenu i teološku problematiku, ipak ne bismo mogli svrstati u rang „građanskih novina”.

sti Đakova pokrenule su list *Đakovština*. *Đakovština* je bila glasilo Narodne fronte za kotar i grad Đakovo. Tijekom 1945. godine izašlo je 8 brojeva lista od kojih je sačuvan samo broj 2 od 17. studenoga 1945. godine.⁷ U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici sačuvana je *Đakovština* od broja 9 tiskanog u siječnju 1946., pa sve do broja 31 koji je izašao u lipnju iste godine. Da li je list izlazio i poslije lipnja možemo samo nagađati. Po svemu sudeći nije, jer da je, vjerojatno bi se pokoji primjerak morao sačuvati.

Na osnovu gore napisanog možemo zaključiti da u Đakovu od sredine 1946. godine, pa sve do pojave *Đakovačkog lista* u veljači 1953. godine, nemamo gradskih novina. *Službeni glas*, glasilo Gradskog Narodnog odbora koji izlazi od veljače 1948. godine do listopada 1949. godine sadržajem i strukturom teško da bi mogao zadovoljiti neke od osnovnih novinskih standarda⁸, baš kao što je to upitno i za *Istinu*, biskupijsko glasilo koje je izlazilo tijekom 1946. i 1947. godine, a bilo namijenjeno vjernicima Biskupije.⁹

Kako u Đakovu druge polovice četrdesetih i početkom pedesetih godina nije postojao list s kontinuiranim izlaženjem iz kojeg su zainteresirani mogli crpiti informacije o društvenim, kulturnim, sportskim, ali i svim drugim gradskim događanjima, isti su bili primorani te informacije potražiti na stranicama *Glasa Slavonije*, u periodu koji nas interesira glasilo Narodnog fronta Hrvatske za Slavoniju.¹⁰ *Glas Slavonije* je te informacije donosio, ali ne sustavno.

---

7 Za *Đakovštinu* Krešimir Pavić napisao je sljedeće: „Tek što je završio rat i prilike se normalizirale, u drugoj polovici godine 1945., susrećemo i prve novine. Zvale su se „Đakovština”. Počele su izlaziti vjerojatno početkom mjeseca studenoga. Nalaze se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Na žalost, prvih osam brojeva iz 1945. nije sačuvano. Prvi je poznati broj 9, tiskan 5. siječnja 1946. K. PAVIĆ, *Đakovačko novinstvo nakon 1945. godine* (1), *Đakovački list*, 30. 01. 1985., 2. U međuvremenu, autor ovoga članka pronašao je drugi broj *Đakovštine* iz 1945. godine. On je izašao 17. studenoga 1945. godine, a danas se čuva u knjižnici Muzeja Đakovštine.

8 U uvodniku prvog broja urednici *Službenog glasa* ovako su vidjeli razloge izlaženja svoga glasila: „Gradski Izvršni odbor radi boljeg kordinacionog rada i upoznavanja sa raznim zakonskim propisima, uredbama, kao i svima pravima i dužnostima svojih birača, donio je odluku, da će izdavati manje glasilo za područje Gradskog NO-a. /.../ Smatramo stoga da će izlaženje našeg lista imati dvostruku ulogu u našem mjestu u kojem bi se odrazio uspješan rad Narodnog odbora i njegovih izvršnih organa, a isto tako i upoznavanje građana i birača s dužnostima i pravima u okviru zakonskih propisa.” *Službeni glasnik*, 1/1948., 1.

9 O *Istini* možete čitati na stranicama ovoga broja *Zbornika Muzeja Đakovštine*. Vidi: Tihonija ZOVKO, „Đakovačke novine ‘Istina’ 1946. Prilog proučavanju povijesti đakovačkog novinstva”.

10 *Glas Slavonije*, kao glasilo antifašističke fronte Slavonije, izlazio je od sredine 1943. godine, a od 14. travnja 1945. godine (oslobođenje Osijeka) izlazi kontinuirano sve do danas. Jedini je dnevni list koji je izlazio u Slavoniji tijekom socijalističke Jugoslavije. U periodu koji nas u ovom radu interesira profil mu je bio sličan ostalim dnevnim listovima koje su izdavali odbori Narodne

U kojem obimu su informacije o Đakovu i Đakovštini donošene te koje im je mjesto u strukturi lista bilo namijenjeno, ovisilo je od pojedinih uredništava. U nekim od godišta lista, koje su bila predmet našeg interesa, relativno velik prostor posvećen je npr. kulturnoj problematici, da bi već nakon godinu dana ista ta problematika bila zastupljena tek u tragovima, a veći prostor bivao dodijeljen nekim drugim temama. No jedno je uvijek bilo isto. Nepogovorno služenje Partiji i njezinim interesima, kako dnevno političkim, tako i onim strateškim.¹¹ U tekstu koji slijedi čitateljima je ponuđen presjek informacija vezanih za Đakovo i Đakovštinu objavljenih na stranicama *Glasa Slavonije* od sredine 1945. do kraja 1952. godine. Te informacije, dakako, nisu cjelovite i sveobuhvatne, ali vjerujem da bi i kao takve mogle pripomoći pojedincima da popune pokoju prazninu vezanu za poznavanje društvenih procesa tijekom druge polovice četrdesetih i početkom pedesetih godina. I ne samo procesa, već i osoba koje su ih na lokalnom planu osmišljavali i usmjeravali.

Podjela priloga na političke, gospodarske, kulturno-prosvjetne i sportske vjerojatno nije najsretnije rješenje, ali, unatoč toga, mislim da može čitanje teksta učiniti jasnijim i lakše čitljivijim. Osnovni problem ovakve podjele leži u činjenici što je hrvatsko društvo toga vremena bilo totalitarno pa, samim time, niti jedna oblast društvenog života nije bila lišena partijskih smjernica i kontrola. Ovo smatram bitnim napomenuti ponajprije stoga što informacije prenijete u ovom radu neće biti kritički valorizirane. Namjera je bila samo ukazati na dominantne teme, njihovu zastupljenost i mjesto u strukturi lista.

---

fronte. „Posebnost Glasa Slavonije bila je u tome što osobitu brigu posvećuje problemima poljoprivrede i sela. List se uvelike angažirao u osnivanju seljačkih radnih zadruga i ispunjenju plana prisilnog otkupa poljoprivrednih proizvoda. Poseban naglasak davao je političkim akcijama Narodne fronte...” (Božidar NOVAK, *Hrvatsko novinstvo u 20. stoljeću*, Zagreb, 2005., 440.)

11 „Članci *Glasa Slavonije* sadržajno su bili izravni, jasno su proklamirali poželjne vrijednosti socijalističkog društva, bez zadržke su slavili narodne heroje, obilježavali važne obljetnice, potencirali su i afirmirali radničku klasu te njezino savezništvo sa seljaštvom...” Luka PEJIĆ, „Analiza propagandnog diskursa Narodne fronte Jugoslavije u Osijeku s posebnim osvrtom na list *Glas Slavonije* (1945. – 1947.)”, *Glasnik arhiva Slavonije i Baranje*, 13/2015., 290.

Odabrani prilozi:

1945. godina

politika

* „Veličanstveni dan radnoga naroda Prvi maj bio je naročiti doživljaj za grad Đakovo i cijeli Đakovštinu. Došla je omladina iz okolnih sela, da zajedno sa radnicima, seljacima i radnom inteligencijom proslavi prvi puta u životu bez bojazni, u slobodi, svoj Prvi maj.” Proslava je bila cjelodnevna. Od osam sati ujutro iz sela Đakovštine pristiže velik broj ljudi koji u kolonama prolaze đakovačkim ulicama. Centar okupljanja bio je na trgu pred katedralom gdje je podignuta govornica sa koje su se okupljenima obratili Nikola Radošević i Ivo Novak. Poslije govora isprekidanog klicanjem Titu, Staljinu, Trumanu i Churchillu uslijedilo je narodno veselje.¹²

* Prema pisanju *Glasa Slavonije* Dan ustanka naroda Hrvatske, 27. srpnja, svečano je obilježen u cijeloj Hrvatskoj. U Đakovu je još uoči dana proslave organizirana velika povorka u kojoj je sudjelovalo oko 1500 osoba. Povorka je mimohod završila u velikoj dvorani Hrvatskog doma „gdje je održan masovni sastanak na kojem je iznesen historijat političkih akcija i nadčovječnih borbi za oslobođenje naše zemlje od okupatora.” Na sam dan proslave u centralnom parku priređeno je narodno veselje, „fiskulturna” natjecanja i na kraju svečana akademija.¹³

* Pred katedralom, uz nazočnost oko 3000 ljudi, održan je veliki zbor kojega je otvorio tajnik kotarske Narodne fronte Ivica Novak i odmah potom riječ dao župniku crkve sv. Marka u Zagrebu i članu Hrvatskog narodnog sabora Svetozaru Rittigu, kandidatu liste NF-e za kotar Đakovo. U članku su preneseni veći dijelovi njegova govora. Nakon Rittiga govorio je prvak Hrvatske republikanske seljačke stranke Mijo Birtić iz Gorjana i Pero Car, tajnik okružnog odbora NF-e Brod.¹⁴

* Ministar pravosuđa Federalne vlade Hrvatske Duško Brkić i član Hrvatskog sabora i kandidat za Ustavotvornu skupštinu na listi Narodne fronte

12 Đakovština je proslavila Prvi maj, *Glas Slavonije* (dalje u tekstu: *GS*), 4. 5. 1945., 7.

13 Đakovo i Đakovština proslavili su na svečan način dan narodnog ustanka, *GS*, 5. 8. 1945., 3.

14 Mi znamo da je ono, za što smo se borili jedino ispravno, *GS*, 26. 10. 1945., 3.

za kotar Đakovo dr. Svetozar Rittig održali su i u selima Đakovštine nekoliko sastanaka i zborova. Zabilježeni su zborovi u Piškorevcima, Bračevcima i Semeljcima. Na masovnom sastanku u Piškorevcima, iako on, prema pisanju *Glasa Slavonije*, nije bio unaprijed najavljen, okupilo se oko 500 ljudi. Glavna tema koje su se dotakli svi govornici, kako u Piškorevcima tako i u drugim mjestima, bila je ona o potrebi čuvanja tekovina NOB-e i važnosti predstojećih izbora.¹⁵

gospodarstvo

* U članku se donosi pregled mlinске industrije u Đakovu te konstatira da su do sredine travnja 1945. godine, osim dva manja mlina i nekoliko šrotara, radila i dva mlina sa „značajnijim kapacitetom proizvodnje”. Jedan od njih, „Sloga”, razoren je prilikom povlačenja „razbijenih švapskih hordi”, dok drugi, „Štediša”, radi punim kapacitetom. U fazi obnove i povećavanja proizvodnje nalazio se i mlin E. Kajzer (Kaiser). U prilogu se daju podaci o količini samljevenih žitarica u svakom od spomenutih mlinova.¹⁶

* U Đakovu je - uz prisustvo izaslanika oblasnog i okružnog NOO-a iz Osijeka i Slavenskog Broda te lokalnih političara Dragana Topuzovića i Đure Kolara – održana Prva kotarska konferencija trgovaca i gostioničara. „Na konferenciji je zaključeno da sve trgovine imadu otpočeti radom i poslovati svaki dan osim nedjelje i blagdana od 8 do 14 sati, a gostionice kroz cijeli dan do redarstvenog sata. Prodavati se imade sva roba prema odredbama i doznakama gradskog NOO-a, osim roba koja je racionirana.” Na sastanku je izabran i Kotarski odbor trgovaca u kojeg su ušli: Mijo Pul, Petar Kanajet, Pavo Kraljević, Petar Bošnjak, Antun Jakobović, Slavko Kalman, Paula Devčić, Božo Macokatić, Filip Bali, Stevo Sitarić, Pavao Matajs, Zvonko Valečić i Mato Matanac.¹⁷

* Vojne operacije vođene za oslobođenje Đakova za posljedicu su imale i devastaciju zgrada i drugih objekata. Da bi se tragovi rata sanirali relativno brzo poduzete su i prve aktivnosti. U članku se ističe kako je ubrzo popravljeno 27 teže oštećenih zgrada. Građevna sekcija komande mjesta, uz pomoć

15 Đakovština je oduševljeno pozdravila narodne borce i rukovodioce, *GS*, 28. 10. 1945., 3.

16 Mlinска industrija u Đakovu, *GS*, 25. 5. 1945., 6.

17 Prva kotarska konferencija trgovaca u Đakovu, *GS*, 24. 6. 1945., 10

naroda, tako je popravila i oštećenu „palaču biskupskog sjemeništa u kojoj je smještena privremena vojna bolnica.” Na tom poslu posebno su se istaknuli: građevinari Pavao Katić i Josip Pimpi te radnici: Molestar Josip, Petrović Marijan, Miškovski Franjo, Dijoši Josip, Kruljac Stjepan i Šura Stjepan. U dogledno vrijeme planirani su sljedeći javni radovi s kojima bi se pripremila jedna ili više zgrada za školski internat, obnovile školske zgrade, obnovila zgrada i proširila pozornica Hrvatskog doma te obnovila zgrada mjesnog Narodnog odbora.¹⁸

* U Đakovu je prije izbijanja Drugog svjetskog rata, od 1937. godine, postojala tkaonica svile „Slavonteks” u vlasništvu Milana Vajsa (Weissa). Za vrijeme rata, kaže se u prilogu, tvornica je devastirana i opljačkana. Odmah nakon rata vlasnik je obnovio tvornicu. U tom poslu pomogla mu je osječka svilana i lanara te nekolicina iskusnih tkalačkih radnika, ponajprije Đuro Hauer. Za koji dan, predviđa se, proradit će devet tkalačkih stanova koji će mjesečno proizvesti sukna za izradu 700 odijela.¹⁹

kultura i prosvjeta

* Na povratku kroz Đakovo borci 21. srpske divizije oprostili su se od Đakovčana koncertom održanim u dvorani „bivšeg Hrvatskog doma” kojeg je pratilo oko 1500 osoba. Prije no što će uslijediti program, političke govore održali su Stanoje Brajović, pomoćnik komesara divizije, i tajnik gradske Jedinstvene narodno oslobodilačke fronte Ivan Novak. Program je započeo Maršom 21. srpske divizije, a završio sa 12. točkom u kojoj je izveden splet narodnih igara svih jugoslavenskih federalnih jedinica.²⁰

* U Đakovu je osnovano Hrvatsko kulturno tamburaško društvo „Radić”. „Svrha je društva širenje i propagiranje narodne tamburaške glazbe, te kazališne kulture u cilju općenarodnog prosvjećivanja, da u zajednici s kulturno-umjetničkim diletantskim trupama priređuje turneje po selima Đakovštine, u svrhu što jačeg zbližavanja grada sa selom. Društvo će prema mogućnostima pomagati iz svojih prihoda Crveni križ, te Gradski uboški dom.” Na sastanku je osnovan i Upravni odbor društva. Za predsjednika društva izabran

18 Đakovčani se takmiče radeći na obnovi, *GS*, 25. 8. 1945., 3.

19 I. S., Obnova tekstilne industrije u Đakovu, *GS*, 5. 10. 1945., 6.

20 Kulturno-prosvjetna priredba u Đakovu, *GS*, 3. 6. 1945., 5.

je Ivan Meznarić, za potpredsjednika Mirko Lončarić, za tajnika Stjepan Kroato a blagajnika Micika Mikić. Odbor su sačinjavali: Marko Bošnjak, Stjepan Batista, Mirko Žurić, Ivan Knezić, Slavko Filipović, Mirko Petrović i Antun Hes.²¹

* Stanje školstva u Đakovštini po završetku rata bilo je iznimno loše. Školske zgrade bile su ili uništene ili oštećene i u pravilu bez bilo kakovoga inventara. Za vrijeme Drugog svjetskog rata na kotaru Đakovo bilo je 36 škola, od toga 10 partizanskih koje su se nalazile na oslobođenom području i radile po posebnim programima. Nakon završetka rata nove vlasti prišle su reorganizaciji školstva. Jedan od većih problema bio im je osigurati zadovoljavajući nastavni kadar. Upravo stoga, ubrzo po završetku rata, održan je kurs za učiteljstvo sa kotara Đakovo i Županja. Skup je održan u Đakovu, a trajao je od 22. svibnja do 6. lipnja 1945.²²

sport

* *Glas Slavonije* zabilježio je i prvi sportski događaj. Čitamo da je u Đakovu gostovala nogometna momčad F. D. Borca iz Broda kojeg je domaća Sloboda pobijedila sa 5:0.²³

1946.

politika

* U siječnju mjesecu objavljena je javna zahvala povodom smrti doktora Rudolfa Čelede. Doktor Čelede značajan je po svom višegodišnjem društvenom i političkom angažmanu kako potkraj tridesetih godina, tako i za vrijeme rata.²⁴

---

21 Osnutak Hrvatskog kulturnog tamburaškog društva „Radić” u Đakovu, *GS*, 8. 11. 1945., 6.

22 Prosvjeta u kotaru Đakovo nalazi se u punom razvoju. *GS*, 2. 12. 1945., 6.

23 Gostovanje F. D. „Borca” iz Broda u Đakovu, *GS*, 12. 7. 1945., 8.

24 Javna zahvala, *GS*, 17. 1. 1946., 8.

* Od političkih tema u istom mjesecu treba izdvojiti još i informaciju o odabiru Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju u koju su ušli Antun Valter, Josip Zubek, Josip Lukić, Ivica Brezović i Slavko Fajs.²⁵

* Informacije o aktivnostima narodne vlasti protiv „narodnih neprijatelja” bile su česte. U ovom članku čitatelji se obavještavaju o procesima protiv: advokata Antuna Niderlea, Antuna Strmotića, Terezije Kladarić, Pave Brdarića i Mije Grgića.²⁶ O sličnoj problematici je riječ i u informaciji o raspuštanju postojeće komisije za suzbijanje „nedopuštenih špekulacija” i „privrednih sabotaza”. U novu komisiju imenovani su Antun Kavali, načelnik Odjela za unutrašnje poslove, te drugovi Radić i Stanić.²⁷

* Već u svibnju čitamo još jednu informaciju sličnog karaktera. Naime, javno se prozivaju ratni profiteri., i to: trgovci Šimo Berić i Petar Bošnjaković, posjednik Ljubivoje Besednik, gostioničar Josip Brgles i drugi. Komisija je kao ratnog profitera posebno istaknula stolara Stjepana Kruljca.²⁸

* Redakcija lista posvetila je dosta prostora i problemima poslijeratne kolonizacije. Tako možemo čitati članak o kolonizaciji oko 3000 obitelji iz varaždinskog kotara u Đakovštinu. Iz članka doznajemo, između ostalog, i u koja mjesta su se kolonisti naseljavali. „U Gorjane dolazi 20 obitelji, u Gašince 20, u Tomašance 10, u Satnicu 50, u Semeljce 50, u Kešince 50, u Đurđance 30, u Vrbicu 30, a u Mrzović 40 obitelji.”²⁹

* Kao i drugdje diljem Jugoslavije i Hrvatske, i Đakovčani javnim protestom iskazuju svoje nezadovoljstvo vezano za način razgraničenja između Italije i Jugoslavije. Protest je održan u vrtu Hrvatskog doma, a glavni govornici bili su Branko Japundžić i Josip Lukić. „Oba govora bila su isprekidana poklicima među kojima se osobito primijetilo klicanje paroli ‘Sve do Soče, narod hoće’.”³⁰

* Na plenarnom sastanku kotarske Narodne fronte, između ostaloga, raspravljalo se i o planu za izgradnju popaljenih sela u kotaru Đakovo. „Tim

25 U Đakovu je izabrana komisija za agrarnu reformu i kolonizaciju, *GS*, 31.1. 1946., 4.

26 Borba protiv štetočina u Đakovu, *GS*, 3. 2. 1946., 3

27 Nove komisije za suzbijanje špekulacije u Đakovu, *GS*, 3. 2. 1946., 4.

28 Rasprave protiv ratnih dobitnika u Đakovu, *GS*, 7. 5. 1946., 4.

29 B. BRKIĆ, U Slavoniji nas čeka zemlja i novi život, *GS*, 5. 4. 1946., 6. O dolasku Dalmatinaca kolonista vidi i: I. S. Dolazak kolonista Dalmatinaca u sela đakovačkog kotara, *GS*, 5. 5. 1946., 5.

30 I. S., Na protestnom mitingu u Đakovu, *GS*, 22. 5. 1946., 3.

planom predviđena je izgradnja 57 stambenih kuća i 3 škole, i to u selima Paučju, Hrkanovcima i Majaru.³¹

* O inicijativi izgradnje kuća za postradale u ratu raspravljalo se i na sastancima birača kotara Đakovo. Donesen je zaključak da se pomoć pruži ne samo Paučju, Hrkanovcima i Majaru, već i Čenkovu, i Velikom Nabrđu. „Narod će dati pomoć u spregama za prijevoz građe, u stručnoj radnoj snazi i pri jesenskoj sjetvi. U dosada pruženoj pomoći popaljenim selima prednjače primjerom sela Strizivojna, Beravci, Koritna, Čajkovci.”³²

* *Glas Slavonije* od 12. studenoga donosi izvješće sa izbora za Ustavotvorni sabor NR Hrvatske. U članku se ističe kako je u Đakovu, u dvorani Hrvatskog doma, održan veliki predizborni skup na kojem su govorili Đuro Kolar, Pero Vrtarić i Josip Lukić. Osim o atmosferi koja je vladala u Đakovu, u članku je bilo riječi i o raspoloženju birača u Širokom Polju i Drenju.³³

* Na istim izborima, u I. izbornom kotaru Đakovo, bila su 3 kandidata: Đuro Kolar, Pero Vrtarić i Marko Živković. Za narodnog poslanika izabran je Đuro Kolar. U izbornom kotaru II. kandidati su bili Dragan Topuzović, Franjo Didović i Liza Bažaj. Za poslanika je izabran Franjo Didović. U III. izbornom kotaru, također od tri kandidata, Mije Birtića, Jose Trubeljaka i Stjepana Maleševića, najviše glasova dobio je Mijo Birtić.³⁴

gospodarstvo

* Osvrt na priloge o gospodarstvu Đakova i Đakovštine tijekom 1946. godine započinjemo s informacijama sa sastanka Osnivačkog odbora kotarske i gradske pčelarske zadruge. Na sastanku je zaključeno da predsjednici i tajnici mjesnih odbora Narodne fronte iz svih sela Đakovštine pošalju na sastanak po jednog pčelara. Posebno se pozivaju: Halas Gabrijel, Dvoržak

---

31 I. S., U đakovačkom kotaru izgradit će se za postradali narod 57 kuća, *GS*, 16. 8. 1946., 4.

32 G. L., Na masovnim sastancima birača u kotaru preuzete su nove obaveze u izgradnji popaljenih sela, *GS*, 1. 9. 1946., 4. O istoj problematici i na stranicama *Glasa Slavonije* od 14. 12. 1946. godine.

33 M. T., U Đakovu i selima Đakovštine izbori su se pretvorili u veliku manifestaciju Narodnoj fronti, *GS*, 12. 11. 1946., 3.

34 Rezultati izbora za Ustavotvorni Sabor NR Hrvatske u brodskom okrugu, *GS*, 15. 11. 1946., 1.

Stevo, Kolar Jure, Sabo Ivan, Nađ Mato, Berc Josip i Šolc Ivo. Svi iz Đakova. Takođe i Ručević iz Budrovaca te Vrtarić iz Dragotina.³⁵

* U članku „Uloga gospodarske zadruge za unapređivanje gospodarstva u Đakovu” ističe se veliki zadružni doprinos u unapređivanju poljoprivrede i privrede općenito. Ta teza obrazlaže se nizom konkretnih podataka: otkup hrane, nabava poljoprivrednih alatki, pomoć pri sjetvi...³⁶

* U kolovozu 1946. godine čitamo da je u đakovačkom kotaru do sada osnovana 41 zadruga. U upravni i nadzorni odbor kotarske zadruge izabrani su: Eugen Predrijevac (predsjednik), Pero Marinković (potpredsjednik), Nikola Matan (tajnik), a kao članovi: Mišo Ratković, Franjo Buković i Dušan Rodić.³⁷

* O izgradnji i popravku cesta i putova Ivan Sabo, dopisnik Glasa Slavonije iz Đakova, donosi mnoštvo podataka. Na tim poslovima omladina Vrpolja dala je 87 radnih dana, Strizivojne 43, Piškorevaca 38, Budrovaca 51, a Čajkovaca 68 radnih dana. „U radu oko popravaka cesta i putova prokopani su svi cestovni kanali u kotaru Đakovo, popravljeni i podignuti cestovni mostovi...”³⁸

kultura i prosvjeta

* U akciji smanjena nepismenosti u kotaru Đakovo održano je 29 tečajeva koje je polazilo 320 osoba, mahom žena. Polaznici su tečajeve završili s uspjehom i time nepismenost u kotaru smanjili za oko 15%.³⁹

* Osječko kazalište pozvano je u Đakovo gdje je, u Hrvatskom domu, izvelo fragmente iz „Prodane nevjeste” i „Rigoletta”. Iako nastup nije bio kvalitetno najavljen, dvorana je bila dobro ispunjena. Autor ovoga prilo-

---

35 Poziv pčelarima u kotaru Đakovo, *GS*, 16. 3. 1946., 4. O istoj temi list donosi još nekoliko priloga. Postavljanje temelja novom naprednom pčelarstvu, *GS*, 28. 3. 1946., 4.; Postavljeni su temelji naprednom zadružnom pčelarstvu u gradu i kotaru Đakovo, *GS*, 11. 4. 1946., 4.

36 Ivan Sabo, Uloga gospodarske zadruge za unapređivanje gospodarstva u Đakovu, *GS*, 17. 5. 1946., 4.

37 I. S., Zadruga đakovačkog kotara obuhvaćaju oko 80 % pučanstva, *GS*, 15. 8. 1946., 4.

38 Narod Đakovštine sudjeluje u dobrovoljnom radu na cestama i putovima, *GS*, 28. 6. 1946., 4. O istoj temi i u članku „Izgradnja cesta i mostova u Đakovštini”, *GS*, 30. 8. 1946., 2.

39 B. B., Na đakovačkom kotaru je zimskim tečajevima nepismenost smanjena za preko 15 %, *GS*, 25. 3. 1946., 5.

ga nezadovoljan je činjenicom što su gosti iz Osijeka došli bez orkestra, a imao je određenih zamjerki i na način „tehničkog postavljanja pozornice”.⁴⁰

* Spomenimo još i izvještaj o radu đakovačkog srednjoškolskog internata osnovanog u jesen 1945. godine. Internat je osnovan da bi omogućio školovanje djece poginulih partizanskih boraca i žrtava fašističkog terora. U internatu je bilo smješteno 163 osobe u dobi između 12 i 17 godina. „Od njih su 42 Ličani i Dalmatinci, dok su ostali sve Slavonci s područja đakovačkog kotara.” Iz priloga nije najjasnije gdje se internat nalazio. Po svemu sudeći, u današnjoj OŠ Vladimir Nazor.⁴¹

sport

* Od sportskih vijesti u 1946. godini treba izdvojiti održavanje proljetnog krosa u gradskom parku na kojem su učešće uzeli „fiskulturnici”, vojnici i omladinci. Na krosu je sudjelovalo oko 200 trkača, muškaraca i žena, a među pobjednicima su bili: Marica Šarić, Justina Cindrić, Ružica Eichinger, Antun Hes, Vlado Predrijevac, Ivan Vukelić, Zlatko Vargić, Šimo Radojčić, Puba Reiner i drugi.⁴²

* Znaci aktivnosti zamijećeni su i u F. D. Slobodi. Uz prisustvo 70 članova klub je održao svoju godišnju skupštinu. Na skupštini je izabran novi odbor u koji su ušli: Joza Zubek (predsjednik), potpredsjednici Đoko Stanišić i Mato Matanovac, tajnik Antun Kalman, blagajnik Stevo Sitarić, ekonom Šimo Rip i drugi.⁴³

1947.

politika

* Kotarski narodni sud osudio je Šimu Zrimića iz Strizivojne na godinu dana zatvora s prisilnim radom. Osuđen je stoga što nije htio predati obavezni

---

40 V. M., Osječko kazalište u Đakovu, *GS*, 5. 5. 1946., 7.

41 U Đakovačkom srednjoškolskom internatu, *GS*, 23. 6. 1946., 4.

42 A. R., Proljetni cross country u Đakovu, *GS*, 11. 4. 1946., 6.

43 G. I., Glavna godišnja skupština F. D. „Sloboda” u Đakovu, *GS*, 18. 10. 1946., 3.

višak vune. „Protiv ove blage kazne za sabotera kakav je Zrimić, javni tužilac uložio je protest.”⁴⁴

* Isti sud nije kažnjavao samo „sabotere”. Zbog oružane pljačke i razbojstva osuđeni su Stjepan Privara, Josip Miler i Josip Ajfrid iz Đakova „što su 28. studenoga 1946. oko 7 sati na večer upali maskirani i naoružani sa prepravljanim vojničkim puškama, pištoljima i jednom bombom u kuću Karla Sagadina u blizini željezničke stanice Viškovci, u namjeri, da ga opljačkaju.”⁴⁵

* Gradska izborna komisija, na temelju rezultata glasovanja, za odbornike je proglasila: Jović Peru, Jiruška Josipa, Borjana Miloša, Krajnovića Nikolu, Predrijevcu Josipa, Hegedušević Stjepana, Ivanović Antuna, Kovačević Adama, Medvedarović Ivu, Knežević Mišu, Đinić Ivana, Dragić Zdravka, Predrijevac Egu, Trogrlić Petra, Kurtića Jocu...⁴⁶

* Gradska Narodna skupština održala je II. zasjedanje na kojem je bilo riječi o „općim problemima u gradu”, o radu izvršnog odbora te o kadrovskoj problematici. Posebna pozornost posvećena je otkupu žitarica, problemima prehrane i zlouporabe pojedinaca s tim u vezi, jesenjoj sjetvi, nedostatku radne snage u samom gradu, obveznom tovu svinja, naplati poreza...⁴⁷

* Vrijeme je masovnih omladinskih radnih akcija. U gradu i kotaru Đakovo održavaju se omladinski aktivni (sastanci) na kojima se omladinci informiraju sa važnošću izgradnje Omladinske pruge Šamac – Sarajevo. Sa područja Đakovštine na akciju se prijavilo 305 omladinaca i omladinki. Iz Đakova 76, a s područja kotara 229. „Kao najbolja pokazala su se sela Vrpolje, gdje su se javila 32, Vrbica, gdje se je javilo 27 i Satnica, gdje su se javila 22 omladinca i omladinke.”⁴⁸

* *Glas Slavonije* i ove godine posvećivao je dosta prostora akciji pomoći u izgradnji popaljenih sela. Kao izrazito kvalitetna akcija te vrste ističe se pomoć pristigla iz Strizivojne. Seljaci iz toga mjesta prevezli su u Veliko Nabrđe 52 kola cigle za gradnju kuća. Ta akcija, istaknuto je u prilogu, bila

---

44 Javni tužilac kotara Đakovo uložio protest radi preblage kazne sabotera Zrimića, *GS*, 9. 1. 1947., 4.

45 G. L., Kažnjeni pljačkaši, *GS*, 15. 1. 1947., 4

46 G. L., Novoizabrani odbornici gradskog Narodnog odbora u Đakovu, *GS*, 20. 6. 1947., 4.

47 I. S., Na II. Zasjedanju gradske narodne skupštine u Đakovu stvoreni su važni zaključci, *GS*, 13. 9. 1947., 4.

48 G. L., Frontovske organizacije pružit će punu pomoć graditeljima Omladinske pruge, *GS*, 22. 3. 1947., 2.

je „nova manifestacija bratstva i jedinstva našeg naroda, bratstva i jedinstva Srba i Hrvata.”⁴⁹

* U Đakovu je održano prvo zasjedanje novoizabranog kotarskog Narodnog odbora. Zasjedanju je u ime okružnog Narodnog odbora prisustvovao Ivan Novak, a u ime gradskog NO-a tajnik Antun Kavali. Glavna tema sastanka bila je: uloga NO-a u realizaciji petogodišnjeg plana.⁵⁰

Zaglavlje *Glasa Slavonije* iz 1947. godine

gospodarstvo

* Zbog blizine Đakovačke Breznice sve više turista posjećuje i Đakovo. Da bi im se mogao osigurati smještaj gradske vlasti odlučile su obnoviti bivši hotel „Brand”.⁵¹

* Za nedjelju 1. lipnja najavljuje se otvaranje kupališta u Đakovačkoj Breznici. Neposredno pred otvaranje kupališta osigurano je u samom mjestu oko 250 kreveta za potrebe posjetitelja. „Također je osigurana prehrana gostiju u gostionici, koju otvara gradsko hotelsko poduzeće iz Đakova.”⁵²

* Na osnovu prethodne informacije sve vezano s Breznicom činilo se gotovo idilično. Ali, problema je očito bilo. Ti problemi bili su razlog preranog zatvaranja kupališne sezone 1947. godine, a iskazani su od strane posjetitelja na stranicama dnevnih novina. Njihove pritužbe „govorile su o potpunom

49 G. L., Bratstvo i jedinstvo naših naroda dolazi do punog izražaja kod obnavljanja pojedinih sela, *GS*, 19. 6. 1947., 5. O istoj problematici vidi i: G. L., Kotarsko gradsko poduzeće u Đakovu postiglo je vidne rezultate u izgradnji popaljenih sela, *GS*, 24. 8. 1947., 4.

50 Novoizabrani odbornici kotarskog i gradskog NO-a u Đakovu založit će se za izvršenje zadataka petogodišnjeg plana, *GS*, 4. 7. 1947., 4. O istoj problematici vidi: G. L., Petogodišnji plan u đakovačkom kotaru predviđa izgradnju stambenih i gospodarskih zgrada, *GS*, 2. 8. 1947., 4.

51 G. L., Obnova hotela, *GS*, 12.1. 1947., 4.

52 Otvaranje kupališta Đakovačka Breznica, *GS*, 1. 6. 1947., 5.

neredu i nesređenosti Breznice.” Glavnina pritužbi odnosila se na: pomanjkanje smještajnih prostora, njihovu devastiranost i nesređenost, nepostojanje menze, smeće i korov oko bazena...⁵³

* U jeku poslijeratne obnove od velikoga značaja bile je proizvodnja cigle. Sve ciglane đakovačkog kotara djelovale su u sastavu ciglarskog poduzeća „Savez radnika i seljaka”. Riječ je o ciglanama Fratrić i Bassi iz Đakova te ciglanama iz Satnice, Gorjana i Drenja. U članku se raspravlja o realizaciji plana proizvodnje za tekuću godinu.⁵⁴

* U kolovozu mjesecu 1947. godine u Viškovcima je, u blizini željezničke stanice, obnovljena i stavljena u pogon kudjeljara koja je u ratu pretrpjela „teška oštećenja”. Ta kudjeljara, po kapacitetu, spada među najveće kudjeljare u NR Hrvatskoj. Pod njezinom upravom nalazile su se i kudjeljare u Mrzoviću i Kešincima te močionice kudjelje u Forkuševcima i Tomašancima.⁵⁵

* Pastuharna u Đakovu osnovana je odlukom Ministarstva poljoprivrede i šumarstva NR Hrvatske 1. siječnja 1947. godine. Obuhvaćala je poljoprivredno imanje Ivandvor i 5 objekata u Đakovu kao privremeni smještaj. Petogodišnjim planom predvidjelo se da pastuharna postane najmodernija i najveća pastuharna, i to ne samo u Jugoslaviji, nego i na Balkanu. U tekućoj godini, prema planu savezne vlade FNRJ, u Đakovu je predviđena velika smotra i izložba rasplodnih lipicanskih konja.⁵⁶

kultura - prosvjeta

* U Bračevcima otkriven spomenik palim borcima i žrtvama fašizma. Ispred kotara otvaranju spomenika prisustvovao je Dragan Topuzović, Stevo

---

53 Zašto je u Đakovačkoj Breznici kupališna sezona završena ranije nego prošlih godina, *GS*, 5. 10. 1947., 6.

54 T. B., Ciglanama đakovačkog kotara treba pružiti podršku u uklanjanju poteškoća, *GS*, 1. 8. 1947., 4.

55 Obnovljena kudjeljara u Viškovcima započela je s radom, *GS*, 9. 8. 1947., 4. O kudjeljarama vidi i: Prva zadržna tvornica kudjelje puštena je u pogon u Tomašancima, *GS*, 23. 9. 1947., 4.; Nakon izvjesnih poteškoća kudjeljara u Viškovcima postaje jedna od najboljih tvornica na području đakovačkog kotara, *GS*, 23. 12. 1947., 4.

56 G. L., Petogodišnji plan predviđa izgradnju najveće i najmodernije pastuharne u Jugoslaviji, koja bi se osnovala u Đakovu, *GS*, 3. 9. 1947., 4. O pastuharni vidi i članak: Predstavnicima savezne i republikanske vlade, jugoslavenske armije i naši stručnjaci za konjogojstvo istakli su pun uspjeh izložbe rasplodnih konja u Đakovu, *GS*, 29. 10. 1947., 5.

Dumendžić i svećenik Franjo Didović. Istog dana izvršeno je i otvaranje obnovljene osnovne škole u Bračevcima.⁵⁷

* U Hrvatskom domu u Đakovu održana je godišnja skupština Crvenog križa. Skupštinu je otvorila predsjednica dr. Noelija Švaganović, a tajnički izvještaj podnijela Dragica Klobučar. Na području kotara te, 1947. godine, radio je 21 odbor Crvenog križa. U samom gradu Crveni križ imao je 635 članova.⁵⁸

* Nakon što je primjereno najavljena, u Đakovu je 20. srpnja i održana smotra ogranaka Seljačke sloge Đakovštine. Na smotri su nastupili ogranci iz Piškorevaca, Beravaca, Mrzovića i Đurđanaca, skupine Slovaka iz Jurjevca i Josipovca te ogranci Seljačke sloge iz kotareva Vinkovci, Županja i Slavonški Brod. Smotra je održana u Gradskom parku pred oko 4000 gledatelja.⁵⁹

* Prosvjetni odjel kotarskog NO-a uložio je ove godine dodatni angažman kako bi odaziv u škole bio što veći. „Suradnjom roditelja i učitelja, prosvjetnih vlasti i masovnih organizacija postiglo se, da u Čajkovcima, Malom Nabrdju, Maloj Kopanici, Divoševcima, Dragotinu, Forkuševcima, Jarugama, Đakovačkoj Breznici i Potnjanima svi školski obveznici redovito dolaze u škole. U ostalim školama đakovačkog kotara prosječno izostaje 2 do 10 učenika.” U članku su sagledani aktualni problemi školstva te iznijet plan aktivnosti za njihovo prevazilaženje.⁶⁰

* Invalidsko knjižarsko poduzeće NR Hrvatske otvorilo je u Đakovu „knjižničarsko-papirničku prodavaonicu”. U trgovini se mogu nabaviti školske knjige i pribor, kancelarijski materijal i druge „pisačke potrebštine”. U informaciji se ističe kako bi rukovodstvo prodavaonice posebnu pažnju trebalo obratiti nabavi knjiga i časopisa jer se oni u Đakovu nisu mogli nabaviti u direktnoj prodaji.⁶¹

---

57 G. L., U ustaničkom selu Bračevcima otkriven je spomenik palim borcima i žrtvama fašizma, *GS*, 15. 11. 1947., 4.

58 Aktivni rad Crvenog križa, *GS*, 28. 3. 1947., 4.

59 Grgur Lapenda, Veličanstvena smotra ogranaka Seljačke sloge Đakovštine, *GS*, 22. 7. 1947., 1.

60 T. B., Pitanje popravka i položaja škola u đakovačkom kotaru, *GS*, 10. 10. 1947., 5.

61 I. S., Otvorena prodavaona invalidske knjižare u Đakovu, *GS*, 19. 10. 1947., 4.

sport

* Kao što se hazena igrala u Đakovu između dva rata, nastavila se igrati i četrdesetih godina. Hazenska ekipa FD „Proletera” iz Osijeka najavila je svoje gostovanje u Đakovu za nedjelju 29. lipnja.⁶²

* U sportskoj rubrici list donosi kratku informaciju sa nogometne utakmice Sloboda – Mladost (Osijek). Kombinirana momčad Mladosti pobijedila je domaćine rezultatom 2:1.⁶³

* Na dan proslave 800-godišnjice Moskve u Đakovu je gostovalo FD Dubrava iz Zagreba sa kuglačkom, hazena, odbojkaškom i nogometnom sekcijom. Sve utakmice domaća Sloboda riješila je u svoju korist.⁶⁴

* U počast prvih nosilaca fiskulturne značke u Đakovu su održane zanimljive fiskulturne i sportske priredbe. Nosioci zlatne značke fiskulturnika Đakova za 1947. godinu bili su Rudolf Žnidarić, Dragutin Vajs i Pavo Kraljević. Njima u počast odigrane su odbojkaške, hazenske, i nogometne utakmice između Slobode i Proletera iz Osijeka.⁶⁵

1948.

politika

* Nakana da se na području kotara Đakovo tijekom 1948. godine izgradi 17 zadružnih domova pokazala se preambicioznom. „Dok su se radovi u Velikoj Kopanici, Gašincima, Čajkovcima i Vrpolju barem donekle pokrenuli, jer se pristupilo kopanju temelja, u Piškorevcima, Širokom polju i Đakovačkoj Satnici još nije riješeno pitanje gdje će se sagraditi zadružni dom.” Ništa bolja situacije nije bila ni u drugim mjestima đakovačkog kotara.⁶⁶

* Problemi sa „špekulantima” nastavljaju se i tijekom 1948. godine. Za vrijeme vršidbe žita pojedinci su vlastima navodno davali netočne podatke o

62 Gostovanje osječkog „Proletera” u Đakovu, *GS*, 28. 6. 1947., 8.

63 Gostovanje osječke „Mladosti” u Đakovu, *GS*, 14. 8. 1947., 8.

64 I. S., Četiri momčadi F.D. „Dubrava” gostovale u Đakovu, *GS*, 12. 9. 1947., 6.

65 Fiskulturne priredbe u Đakovu, *GS*, 23. 10. 1947., 6.

66 Izgradnja zadružnih domova u kotaru Đakovo slabo napreduje, *GS*, 20. 7. 1948., 3.

ovršenim količinama. Među njima je bio i Kristek Pavo, vlasnik vršalice iz Đakovačke Satnice. Istog je zbog toga Kotarski narodni sud u Đakovu osudio na godinu dana zatvora uvjetno i konfiskaciju vršalice. Isto se dogodilo i Stjepanu Majdišu iz Jurjevca.⁶⁷

* Na zasjedanju Gradskog narodnog odbora usvojen je petogodišnji plan razvoja Đakova. Od značajnijih projekata predviđenih planom treba istaknuti: povećanje kapaciteta gradske električne centrale, podizanje ciglane na Štrosmajerovcu, proširenje Gradskog stolarskog poduzeća, izgradnju gradske ekonomije, osnivanje zadružnih trgovina, izgradnju gradske tržnice na Bajnaku, izgradnju stambenih zgrada, izgradnju novog javnog kupališta sa 40 tuševa, izgradnju škola u Dračicama i Pisku, proširenje Doma kulture, izgradnju novog kina i „fiskulturnog” stadiona za 1200 gledatelja.⁶⁸

* Petogodišnji plan đakovačkog kotara bio je znatno veći od gradskog, a među glavnim projektima istaknuti su sljedeći: Povećanje kapaciteta ciglana u Satnici, Drenju i Semeljcima, izgradnja moderne mljekare u Đakovu, izgradnja veterinarskih ambulanti u Vrpolju i Semeljcima, pošumljavanje površine od 421 ha, popravak cesta, izgradnja i opremanje zgrade sa 60 soba u Breznici, izgradnja telefonskih linija Đakovo-Slobodna Vlast...⁶⁹

* Trećoj konferencija partijske organizacije za kotar Đakovo prisustvovalo je 79 delegata partijske organizacije s područja đakovačkog kotara. Politički sekretar Kotarskog komiteta Stevo Dumendžić na početku konferencije podnio je iscrpan izvještaj o radu Kotarskog komiteta u kojem je posebno istakao rezultate učvršćenja jedinstva između Hrvata i Srba, mobilizaciju omladine oko radnih akcija te proširenje partijske organizacije. Nakon referata razvila se diskusija u kojoj su sudjelovali Slavko Vujić, Dragan Topuzović, Milan Godeč, Vlado Bauer, Mirko Jelaš, Bojana Stanić, Joža Lajoš, Ljuba Huml, Ilija Matić, Nikola Periškić i Pero Marinović⁷⁰

---

67 G. L., Zbog pokušaja prijevare kod vršidbe kažnjeni su špekulanti, *GS*, 10. 8. 1948., 3.

68 Za petogodišnji razvitak grada Đakova investirat će se svota od 23 540 000 dinara, *GS*, 17. 9. 1948., 1.

69 G. L., U petogodišnjem planu đakovačkog kotara investirat će se preko 54 milijuna dinara, *GS*, 5. 11. 1948., 1.

70 G. L., Treća konferencija partijske organizacije za kotar Đakovo, *GS*, 11. 11. 1948., 2.

gospodarstvo

* List donosi veći prilog o radu Okružnog građevinskog poduzeća iz Đakova koje je plan rada za 1947. godinu realiziralo u stopostotnom iznosu. Pohvaljuje se rukovoditelj poduzeća Ivan Damnjanović, ali se ističu i imena 5 udarnika i 11 radnika koji su svojim radom dali poduzeću veliki doprinos. Udarnicima su proglašeni i nagrađeni: Petričević Mato, Budija Rudolf, Čuš-ković Mato, Budisavljević Vaso i Belaj Mijo. Istaknuti su i nagrađeni sljedeći radnici: Galazina Mato, Petričević Jozo, Novinc Stjepan, Kelić Ivan, Plantak Đuro, Sirajčić Adam, Kolar Josip, Fikret Franjo, Muratović Mehmed, Banek Miro, Lončarević Martin i Ivanović Josip. U članku se navode i poslovi na kojima su nagrađeni radnici radili. Posebno su naglašeni poslovi oko obnove popaljenih sela.⁷¹

* Kao i drugdje u zemlji, i u Đakovštini je poticano zadrugarstvo. „Preko 80 % pučanstva učlanjeno je u mjesne zadruge. Na kraju 1947. g. bilo je u zadruge učlanjeno 9 882 zadrugara sa 37 757 potrošača. Po selima kotara djeluje 17 zadružnih centara sa 42 prodavaonice. Među najbolje i najkvalitetnije mjesne nabavljачko – potrošačke zadruge spadaju zadruge u Drenju, Vuki, Velikoj Kopanici, Vrpolju, Piškorevcima i Selcima...”. Dalje u članku komentira se i rad seljačkih radnih zadruga. U Đakovštini ih je početkom 1948. godine bilo 5 (Tomašanci, Vučevci, Semeljci, Trnava i Gorjani), a najbolja među njima bila je zadruga „Dalmatinski borac” iz Tomašanaca.⁷²

* Održana je izvanredna skupština Kotarskog narodnog odbora na kojoj se raspravljalo o komunalnom gazdinstvu na području kotara. Na skupštini je osnovan Komunalni odsjek koji je obuhvaćao građevno poduzeće, trgovačko poduzeće, ciglarsko poduzeće „Savez radnika i seljaka”, mlinove u Velikoj Kopanici, Tomašancima i Drenju, kupalište Breznica te ljekarne u Vrpolju i Semeljcima. Pod komunalni odsjek, nakon što bude osnovano, ući će i kotarsko ekonomsko poduzeće. Za povjerenika novo formiranog Komunalnog odsjeka izabran je Milan Godeč.⁷³

* Izvanrednu skupštinu održao je i Gradski narodni odbor Đakova. Na skupštini je iznesen prijedlog proračuna za tekuću godinu. Glavne stavke u proračunu bile su predviđene za: izgradnju izletišta za radnike, podizanje

71 G. L., Veliki uspjeh ispostave okružnog građevnog poduzeća u Đakovu, *GS*, 6. 1. 1948., 6.

72 G. L., Aktivni rad Kotarske nabavo – prodajne zadruge u Đakovu, *GS*, 18. 1. 1948., 4.

73 Na izvanrednoj skupštini KNO-a u Đakovu osnovan je komunalni odsjek, *GS*, 3. 2. 1948., 4.

gradske ciglane, uređenje kanalizacije, nabavu automobila za polijevanje ulica, adaptaciju zgrade Gradskog narodnog odbora, izgradnju sportskog stadiona... Tajnik Kavali obrazložio je potrebu parcelacije Bajnaka. Za taj posao oformljena je komisija od 7 članova i 2 stručnjaka.⁷⁴

kultura-prosvjeta

* Na inicijativu Gradskog odbora Narodne fronte u Đakovu je održan sastanak vezan za osnivanje gradsko – kotarske čitaonice i knjižnice. U Inicijativni odbor izabrani su Josip Predrijevac (predsjednik GNO-a), Stjepan Dvoržak (umirovljeni učitelj) i Danica Pleše (referent za narodno prosvjećivanje). Za početak rada knjižnice već je osigurano 450 različitih knjiga.⁷⁵

* U organizaciji Mjesnog odbora Saveza prosvjetnih radnika u Osijeku je otvorena izložba slika Franje Arpada Mesaroša. Izloženo je 78 radova različitih tehnika, motiva i veličina. Dominirala su ulja na platnu, akvareli i crteži, odnosno portreti, autoportreti, mrtve prirode i pejzaži iz Cerne, Strizivojne, Osijeka te Đakova i Đakovštine.⁷⁶

* Školske vlasti raspisale su natječaj za upis u Poljoprivredni tehnikum u Đakovu. U članku se navodi sve ono što kandidati trebaju priložiti pri upisu, a toga ima podosta, te istaknuto da se „svršeni poljoprivredni tehničari mogu (...) zaposliti na poljoprivrednim državnim dobrima kao rukovodioci pojedinih poljoprivrednih grana, zatim kao poljoprivredni referenti kotarskih NO-a, kao suradnici kod poljoprivredno-naučno-istraživačkih zavoda i referenti raznih poljoprivrednih uprava.”⁷⁷

* List prenosi odgovor dr. Ivana Ribara na pismo koje mu je uputio KUD „Ivo Lola Ribar” kao svom počasnom predsjedniku. U pismu Ribar, između ostalog, kaže i ovo: „Rado sam pročitao Vaše drago pismo od 4. prosinca 1948. g.. Mnogo Vam se zahvaljujem za pažnju učinjenu lično meni, što ste me izabrali za počasnog člana društva. Razumije se, da ću se mnogo interesovati za napredak društva u svakom pogledu.”⁷⁸

74 M.V., U Đakovu je održana izvanredna skupština GNO-a, *GS*, 10. 2. 1948., 4.

75 G. L., Đakovo dobiva knjižnicu i čitaonicu, *GS*, 25. 3. 1948., 4.

76 V. K., Osječka izložba slika Franje Mesaroša, *GS*, 15. 4. 1948., 3.

77 Natječaj za upis u poljoprivredni tehnikum u Đakovu, *GS*, 15. 8. 1948., 3.

78 Pismo predsjednika Prezidiuma Narodne skupštine FNRJ dr. Ribara kulturno-umjetničkom druš-

sport

* Sredinom siječnja mjeseca *Glas Slavonije* po prvi puta donosi i detaljniji osvrt na sportski život Đakova. Naime, list donosi izvješće sa Godišnje skupštine Fiskulturnog društva Sloboda, a kako je u to vrijeme Sloboda bila jedini sportski kolektiv u gradu, unutar kojega su egzistirale pojedine sekcije, prikaz njezina rada zapravo je prikaz stanja sporta u Đakovu. Tijekom prošle godine, čulo se na Skupštini, „ održano je 38 nogometnih utakmica od kojih je dobiveno 25. Goldiferencija iznosi 91:41. Sekcija odbojke odigrala je 12 utakmica sa pozitivnim rezultatom 36:8. Košarkaška sekcija odigrala je samo jednu utakmicu. Hazenska sekcija odigrala je 7 utakmica, od kojih je 5 dobila, a dvije igrala neodlučno. Najkvalitetnije sekcije bile su gimnastičarska i lakoatletska.” Nakon podnesenih izvještaja Skupština je dala razrješnicu staroj upravi i izabrala novu na čijem čelu su bili Antun Kavali, Eugen Predrijevac i Branko Japundžić.⁷⁹

* Kuglačka sekcija Slobode, koja u izvješću za 1947. godinu nije ni spomenuta, boravila je 4 dana u Zagrebu gdje je odigrala 8 utakmica sa zagrebačkim kuglačkim klubovima. Četiri utakmice Đakovčani su dobili, a četiri izgubili. Za Slobodu su nastupili: Marko Punda, Franjo Bartolović, Juko Perić, Marko Marković, Josip Marković, Nikola Vice, Zvonko Valečić, Vendelin Komar, Milan Vodopija i Josip Brklez.⁸⁰

* Nogometaši Slobode gostovali su u Osijeku gdje su protiv Proletera odigrali utakmicu koju su izgubili sa visokih 6:0. Osječki novinar smatrao je kako se Sloboda nije mogla ozbiljnije suprotstaviti Proleteru, ali ipak nije razočarala. Pokazala je „znanje i borbenost na temelju koje će sigurno igrati važnu ulogu u prvenstvu druge slavonske zone.”⁸¹

* List donosi kraću vijest o tome da je u Đakovu održana osnivačka skupština gimnastičarskog društva Sloboda. Nakon što se je na skupštini pročitao uvodni referat, društvena pravila i godišnji plan rada, izabrana je i društvena uprava. Za predsjednika je izabran Lajoš Joža, za tajnika Hager Ivan, za načelnika Žnidarić Rudolf, a za načelnicu Hodovski Elizabeta.⁸²

---

tvu mu Đakovu, *GS*, 31. 12. 1948., 3.

79 Godišnja skupština FD „Sloboda” u Đakovu, *GS*, 17. 1. 1948., 6.

80 Uspjeh đakovačkih kuglaša u Zagrebu, *GS*, 30. 1. 1948., 6.

81 Fiskultura i sport, *GS*, 18. 6. 1948., 3.

82 U Đakovu je osnovano gimnastičarsko društvo, *GS*, 17. 8. 1948., 3. O istom društvu vidi i: Grgur Lapenda, U Đakovu radi najbolje gimnastičarsko društvo u Slavoniji, *GS*, 24. 12. 1948., 3.

* Tijekom 1948. godine *Glas Slavonije* je, jedno vrijeme, pratio i regionalno juniorsko nogometno prvenstvo. Juniorski sastav Slobode igrao je u V. grupi, a suparnici su im bili: Slaven (Borovo), Proleter (Osijek), Dinamo (Vinkovci) i Sloga (Vukovar). Novinar koji je pratio juniorsko prvenstvo istaknuo je da „ovo juniorsko prvenstvo daje ljepše utakmice nego prve momčadi nekih grupa.”⁸³

1949.

politika

* Vijeće Kotarskog suda osudilo je „štetočine” i pljačkaše narodne imovine. Ovoga puta riječ je o zaposlenicima Poljoprivredne mašinske stanice u Đakovu. Na četiri godine zatvora s prisilnim radom osuđen je Stjepan Bodaškoš, na godinu dana Ivan Šerfezi, a na šest mjeseci, uvjetno na jednu godinu, osuđen je i Franjo Budić. Osim spomenutih osuđeni su još i Vlado Hramiš, Rudolf Brođan, Josip Higell i Dragutin Varjačić.⁸⁴

* Planirani socijalistički preobražaj sela nailazio je na velike probleme, bez obzira na povećan broj seljaka koji su ulazili u seljačke radne zadruge. „Međutim pojedini bogati seljaci i ostaci razvlašćenih kapitalističkih elemenata pokušavaju da ometu brzu plansku izgradnju naše zemlje, ali narodna vlast brzo uočava takve špekulante i privredne sabotere, te ih na vrijeme onemogućava u njihovim neprijateljskim namjerama.” Zbog špekulacija ovoga tipa tzv. narodni sud u Đakovu kaznio je Milana Bartolovića i Mandu i Andriju Bošnjaković iz Piškorevaca, Matu Garvanovića i Anu Jakovljević iz Semeļjaca i Josipa Paloša iz Donjih Selaca.⁸⁵

* Dana 4. srpnja 1949. godine u Đakovu je započelo javno suđenje bivšim funkcionarima Gradskog narodnog odbora i Kontrolne komisije grada Đakova. Sudilo se Josipu Zubeku, Josipu Surovom, Josipu Predrijevcu, Jo-

---

83 Pred završetkom jesenskog dijela juniorskog nogometnog prvenstva V. grupe, *GS*, 28. 10. 1948., 3.

84 B. H., Osuđeni štetočine iz PMS u Đakovu, *GS*, 5. 5. 1945., 2.

85 Narodni sud u Đakovu osudio grupu špekulanata i privrednih sabotera, *GS*, 24. 5. 1949., 3.

sipu Lajošu, Stjepanu Surovcu i Stjepanu Poljaku „koji su kao rukovodioci organa narodne vlasti u gradu Đakovu zloupotrebjavajući svoj položaj izvršili iz koristoljublja niz štetočinskih i krivičnih djela protiv plana Privrednog razvitka i izgradnje naše zemlje, donosili razne protivuzakonite zaključke i time počinili krivična djela protiv službene dužnosti u državnom aparatu, koji igra presudnu ulogu u očuvanju tekovina narodne revolucije i socijalističke izgradnje.” Rasprava je održana u prepunoj dvorani Doma kulture.⁸⁶

* Tajnik Gradskog NO Lajoš Joža podnio je na sjednici GNO izvješće o radu tijekom 1948. godine. U izvješću je, uglavnom pozitivno, ocijenio rad pojedinih povjerenstava: lokalne industrije i obrta, trgovine i opskrbe, poljoprivrede, kulturno-prosvjetno, financijsko... Nakon iznesenog referata uslijedila je diskusija na kojoj su uzeli riječ Marijan Carević (povjerenik financijskog odjela), Surovi Josip (povjerenik za obrt i trgovinu) i Hes Franjo (povjerenik zdravstveno-socijalnog odjela).⁸⁷

* Na zasjedanju Skupštine kotarskog NO donesen je prijedlog budžeta za 1949. godinu kojega je predstavio povjerenik Financijskog odsjeka Franjo Bukvić. „Budžet kotara Đakovo za 1949. godinu iznosi 26 674 000 dinara. Na investicije će se utrošiti 5 560 000 dinara, a upotrijebit će se za izgradnju novih škola, ciglana, radničkih stanova, popravak mlinova i izgradnju veterinarske ambulante u Semeljcima.” Predloženi budžet odbornici su jednoglasno prihvatili. Na Skupštini je bilo riječi i o radu Kotarskog suda te pojedinih povjerenstava.⁸⁸

* U Domu kulture održana je izborna konferencija Narodne omladine Hrvatske za grad Đakovo. U referatu koji je prethodio izboru istaknuto je „da je omladinska organizacija Đakova dala 100 omladinaca i omladinki za dobrovoljne radne akcije, a u akcijama u gradu dala je 19 495 dobrovoljnih radnih sati.” U Mjesni komitet NOH izabrani su: Đuka Andrić, Ivica Pavić, Marijan Fališevac, Genoveva Bukovec, Josip Hager, Marica Vondroček,

---

86 U Đakovu je započelo suđenje grupi privrednih sabotera, *GS*, 5. 7. 1949., 3. O tijeku suđenja vidi: Optuženi Surovi i Zubeck priznaju svoju pljačkašku djelatnost, *GS*, 6. 7. 1949., 3.; Završeno preslušavanje optuženih, *GS*, 7. 7. 1949., 2.; Svjedoci terete optužene pljačkaše narodne imovine, *GS*, 8. 7. 1949., 2.

87 G. LAPENDA, GNO u Đakovu ove će godine znatno proširiti svoju gradsku ekonomiju, *GS*, 11. 1. 1949., 2.

88 G. LAPENDA, Budžet kotara Đakovo predviđa investicije za izgradnju novih škola, stanova i veterinarske ambulante, *GS*, 8. 3. 1949., 3.

Franjo Pernar, S. Verner, Antun Drašković, Antun Slavnović, Marica Urban, Danica Stojić, Franjo Babić i Ružica Vilenica.”⁸⁹

* Ove godine u Đakovu je „na veličanstven način” proslavljen Dan Republike. Već 28. studenoga u Domu kulture održana je svečana akademija na kojoj je Dušan Bjelan, direktor Poljoprivrednog tehnikuma, održao predavanje o značaju Dana Republike. Nakon predavanja slijedio je kulturno-umjetnički program uz sudjelovanje RKUD-a „Ivo Lola Ribar” i „Učenika sedmoljetke”. Sljedećeg dana, uz prisustvo 2 000 osoba, položeno je cvijeće na grobove poginulih boraca za oslobođenje Đakova, a potom je u Domu kulture održan veliki miting na kojem je govorio sekretar Kotarskog komiteta Stevo Šimić.⁹⁰

gospodarstvo

* Među najbolje radne kolektive Đakova proglašena je Poljoprivredna mašinska stanica, Gradsko građevno poduzeće i Kudjeljara Viškovci. Spomenuti kolektivi „premašili” su svoje radne zadatke, a pojedini radnici u njima proglašeni udarnicima i novčano nagrađeni.⁹¹

* *Glas Slavonije* i ove godine donosi priloge vezane za rad Zemaljske pastuharne Đakovo te podcrtava njezin značaj na nivou Hrvatske i Jugoslavije. U ovom članku naglasak je stavljen na evidenciju konja lipicanske pasmine u Slavoniji. Pastuharni je „dosada uspjelo da evidentira 465 lipicanskih kobila i 71 nonius-kobilu. To znači, da je veoma opširnom evidencijom pastuharne, koja sadrži centralno matično knjigovodstvo, centralni registar, registar pri-gojnih grla, knjigu pepinjer-pastuha i kartotečni list za svaku rasplodnu kobilu, posebno evidentirano svako rasplodno grlo kvalitetne pasmine.” Na kraju nešto dužeg članka ističe se kako Zemaljska pastuharna Đakovo ima sastav rodoslovlja svih sedam linija lipicanskih pastuha, i to još tamo od osnutka Lipice 1580. godine.⁹²

---

89 G. L., Gradska izborna konferencija NOH u Đakovu, *GS*, 10. 3. 1940., 1.

90 Proslava Dana Republike u Đakovu, *GS*, 2. 12. 1949., 3.

91 G. L., Najbolji radni kolektivi Đakova i kotara, *GS*, 6. 5. 1949., 2.

92 Zemaljska pastuharna u Đakovu izvršila je gotovo stopostotnu evidenciju konja lipicanske pasmine u Slavoniji, *GS*, 20. 7. 1949., 3.

* U Mrzoviću je osnovana Seljačka radna zadruga „Naprijed”. U rad zadruge uključilo se 18 obitelji koje su u nju unijeli „sav pokretni inventar, poljoprivredne sprave, oruđe, alat i radnu stoku.” U Upravni odbor zadruge izabran je Ivan Hrženjak, kao predsjednik, Mijo Golubić, kao tajnik, te članovi: Jovo Sočivica, Nedeljko Kapović, Martin Podhraški, Mato Golubuć, Ivan Ivanušić i Margita Bosak.⁹³

* Od bivše stanice „Slavonskog auto-poduzeća” u Đakovu je tijekom 1948. godine formirano Kotarsko auto-poduzeće. U početku je imalo mali broj automobila i nekvalitetan alat, da bi uskoro izraslo u respektabilno poduzeće. „Pri poduzeću je nedavno osnovana servisna stanica za područje grada i kotara Đakovo. (...) Premda još nema sav potreban alat, ipak je od svog osnutka pokazala vidne uspjehe u popravljaju motornih vozila.”⁹⁴

* Zadrudni pokret u Đakovštini otpočeo je 1946. godine osnivanjem prvih seljačkih radnih zadruga u Tomašancima i Gorjanima. Tomašanačka zadruga „Dalmatinski borac” u drugoj polovici 1949. godine brojala je 123 domaćinstva, a gorjanska zadruga „Nikola Tesla” 80. Ova potonja, koja je krenula gotovo iz ničega, danas ima 30 komada krupnih goveda, 42 para konja, 380 svinja i 57 rasplodnih krmača. Dalje u članku ističe se velika uloga masovnih organizacija te partijskih i zadrudnih rukovodstava za ubrzani rast zadrugarstva.⁹⁵

* Četrdesetih godina, kao u ostalom i kasnije, otkupu žitarica posvećivala se je velika pozornost. U članku se ističe kako je u zadnje vrijeme unapređivala strategija otkupa što je za posljedicu imalo bolje otkupne rezultate. U kotaru Đakovo, za sada, otkupljeno je 83 % planiranih žitarica, a to je najbolji otkupni rezultat na cijeloj Osječkoj oblasti. Predaja obveznih viškova najbolje je provedena u Kućancima (oko 92 % planiranog), Potnjanima (oko 91 % planiranog), Semeljcima (90 % planiranog), Viškovicima (89 % planiranog) i Ivanovcima (oko 88 % planiranog). Otkup je podbacio i Velikoj Kopanici i Koritni, i to zbog propusta učinjenih od strane članova narodnih odbora, Narodnog fronta i članova Partije.⁹⁶

---

93 G. LAPENDA, U Đakovačkom kotaru osnovana osma seljačka radna zadruga „Naprijed”, *GS*, 15. 1. 1949., 1.

94 G. LAPENDA, Vidan napredak Kotarskog auto-poduzeća u Đakovu, *GS*, 19. 3. 1949., 4.

95 Daljnje jačanje zadrudnog pokreta u kotaru Đakovo, *GS*, 18. 9. 1949., 3.

96 U Kotaru Đakovo otkupljeno je dosada 83 % bijelih žitarica, *GS*, 8. 10. 1949., 1.

* Tijekom 1949. godine broj seljačkih radnih zadruga zabilježio je ubrzan rast. Početkom godine u kotaru Đakovo bilo je samo 8 seljačkih zadruga. „Odmah poslije zasjedanja II. plenuma CK SKJ osnovano je 13 SRZ, a sada u posljednjih mjesec i po dana osnovano je takođe 13 seljačkih radnih zadruga, i to u selima Ivanovcima, Širokom Polju, Beravcima, Beketincima, Velikoj Kopanici druga, Vučevcima druga, Budrovcima, Strizivojni, Bračevcima, Novim Perkovcima, Koritni i Semeljcima.” U novoosnovanim zadrugama bilo je oko 600 domaćinstava, a i one, prije osnovane zadruge, svakim danom bivale su sve veće.⁹⁷

kultura – prosvjeta

* Prosvjetni odsjek Gradskog NO-a pokrenuo je inicijativu za osnivanje muzeja grada Đakova. U inicijativi se naglašava kako će u muzeju posebno mjesto biti dodijeljeno zbirci dokumenata i predmeta iz narodnooslobodilačkog rata, a da će osim te zbirke biti formirane i predhistorijsko-arheološka, prirodoslovna, etnografska, folklorna, numizmatička i filatelistička „sekcija”. „Gradsko NO već je pozvao građane Đakova i stanovnike kotara za skupljanje svih vrsta kovanog i papirnato novca, slika, starih planova, starinskih seljačkih proizvoda kućne radinosti, starog poljoprivrednog alata, rezbarskih predmeta, kućnih predmeta iz starih zadruga na selima (...)”⁹⁸

sport

* Cjelovitih sportskih priloga o Đakovu tijekom 1949. godine zapravo i nema. O aktivnostima nogometaša Slobode može se pročitati pokoja informacija, odnosno vidjeti koje je mjesto na tablici zauzimala i tko su joj bili suparnici u natjecanju.⁹⁹

---

97 U Đakovačkom kotaru osnovano je 13 novih seljačkih zadruga, *GS*, 10. 12. 1949., 1.

98 G. L., Gradski narodni odbor u Đakovu osniva muzej, *GS*, 7. 7. 1949., 2.

99 Vidi, npr., Nogometno prvenstvo II. slavonske zone, *GS*, 30. 3. 1949., 4.

1950.

politika

* Otkup kukuruza tijekom travnja mjeseca pokazao se kao ozbiljan problem na području kotara Đakovo. Naime, otkupljeno je samo 45 vagona kukuruza, a to je bilo ispod očekivanja. „Karakteristika u otkupu, koja ujedno ometa pravilno izvršenje plana otkupa, jeste ta, da neka zadružna domaćinstva prividno nemaju kukuruza, dok s druge strane neka domaćinstva, koja nisu zadužena za prodaju kukuruza, imaju velike količine.” Na osnovu takvih spoznaja kontrolne komisije utvrdile su da pojedinci kukuruz sakrivaju. Konstatirano je da je takvih slučajeva bilo na cijelom kotaru, a ponajviše u Selcima. Najbolji rezultati otkupa postignuti su u Jarugama, Beketincima i Čajkovcima.¹⁰⁰

* Zakonom o novoj teritorijalnoj podjeli NR Hrvatske broj mjesnih NO u Đakovštini smanjen je od dotadašnjih 40 na 33 na način da je izvršena fuzija pojedinih Mjesnih narodnih odbora. Mjesni narodni odbori Josipovac i Jurjevac pripojeni su Mjesnom narodnom odboru Punitovci, MNO Forkuševci pripojen je MNO Viškovci, MNO Jaruge MNO Velika Kapanica, MNO Čajkovci MNO Vrpolje, MNO Đurđanci MNO Vrbica i MNO Ivanovci MNO Tomašanci.¹⁰¹

* Na sastanku proširenog plenuma Kotarskog odbora Narodnog fronta najavljeno je natjecanje u svim osnovnim organizacijama kotara. „Sjetva i otkup kukuruza u selima Đakovačkog kotara u priličnim su zakašnjenju. Stoga su predstavnici frontovskih organizacija postavili kao najvažnije u takmičenju dovršenje jesenske sjetve i izvršenje plana otkupa kukuruza. U tome takmičenju živo učestvuju i članovi seljačkih radnih zadruga.”¹⁰²

---

100 Masovne organizacije u kotaru Đakovo treba da pomognu otkup sakrivenih količina kukuruza, *GS*, 19. 4. 1950., 3. O istoj problematici vidi i: Premda se u kotaru Đakovo otkup pojačao, on još uvijek ne zadovoljava, *GS*, 30. 4. 1950., 3.

101 G. L., Izvršena je fuzija mjesnih narodnih odbora na području Đakovačkog kotara, *GS*, 25. 7. 1950., 2.

102 Takmičenje u sjetvi i otkupu kukuruza – obaveze su frontovaca kotara Đakovo, *GS*, 26. 10. 1950., 1

* U članku se konstatira da su problemi oko uređenja i čistoće grada znatni, te da je od predviđenog malo učinjeno. „Popravljeno je svega oko 500 metara asfalta, dok je u nekim ulicama asfalt popravljen samo u manjoj mjeri. Glavna je cesta nasuta kamenom tucanikom, a popravljeno je, očišćeno i uređeno nekoliko javnih bunara.” Dalje je istaknuto da su popravljene neke od državnih stambenih zgrada, ali je istaknuto i to da se je, zbog nedostatka sredstava, ove godine odustalo od gradnje najavljenog gradskog bazena.¹⁰³

gospodarstvo

* U članku se želi ukazati na radne uspjehe novoosnovanog Građevinskog poduzeća „Rad”. Ističe se kako je plan za 1949. godinu u potpunosti realiziran te izvršene sve pripreme kako bi tekuća godina bila još bolja i uspješnija. Tako je poduzeće na vrijeme osiguralo potrebni građevinski materijal i provelo tečajeve koji su trebali osigurati kvalitetnu radnu snagu. Zidarski tečaj pohađalo je 19 radnika, a tečaj za normirce i pomoćne skladištare 24 radnika. „Tečajevi su do sada pokazali dobar uspjeh. Polaznici su većinom omladinci iz okolnih sela, koji su do dolaska na tečaj bili zemljoradnici u svojim selima.”¹⁰⁴

* List donosi prilog o realiziranim građevinskim investicijama od oslobođenja zemlje pa sve do u najnovije doba. Od kapitalnih investicija realiziranih u tome vremenskom periodu istaknuto je sljedeće: gradnja 92 kuće u popaljenim selima, 8 škola, nove ciglane u Vrpolju, Gorjanima, Drenju i Đakovu, mostovi na putu Đakovo-Selci, Đakovo-Svetoblažje, Đakovo -Vrpolje i Đakovo-Osijek; podizanje žitnog skladišta na 3 kata u Krndiji... U samom Đakovu izgrađena je kotarska auto-garaža sa 14 boksova i radionicom, 4 zgrade za radnike, sušara... Na kraju prikaza učinjenog spominju se i radovi na pojedinim objektima na pustari Slaščak, poljoprivrednom dobru Mlinac, pustari Štrosmajerovac i Budrovačkom lugu.¹⁰⁵

---

103 Komunalni problemi grada Đakova, *GS*, 21. 12. 1950., 3.

104 Građevno poduzeće „Rad” u Đakovu pripremi se za ovogodišnju građevinsku sezonu, *GS*, 3. 3. 1950., 3.

105 Opsežna građevinska djelatnost na području kotara Đakovo u protekle četiri godine, *GS*, 30. 3. 1950., 3.

* U Đakovu je dana 16. lipnja osnovano Auto-moto društvo. Društvo je bilo ogranak osječkog Slavonca. U zaključcima na osnivačkoj skupštini istaknuto je da će društvo još tijekom tekuće godine imati 500 članova, od kojih će njih 120 polaziti prvu tromjesečnu školu za vozače. Na Skupštini je izabran odbor društva od 12 članova.¹⁰⁶

* Za napredak seljačkih radnih zadruga nužni su bili i kvalitetni zadružni kadrovi, a njih je nedostajalo. U tu svrhu organizirani su kursevi. „Najbolje su uspjeli tečajevi za ratarske brigadire, na kojima je od planirana 64 osposobljeno 58 zadrugara. Od predviđenih 27 knjigovođa osposobljeno je u kotaru samo 18, od predviđenih 13 rukovodilaca ratarstva 4, od predviđenih 6 rukovodilaca stočarstva nijedan, od predviđena 32 stočarska brigadira 19 i od predviđenih 5 rukovodilaca poljoprivrednih strojeva nijedan zadrugar.” Najbolji rezultati ostvareni su u Budrovcima, Mrzoviću i Piškorevcima.¹⁰⁷

* Vrijeme je žetve. Na području kotara Đakovo trebalo je raditi 50 vršalica raspoređena po cijelom kotaru, i to, navodi pisac članka, „dosta dobro”. No, problem je bio taj što su vršalice, a i traktori, bili izrazito stari. „Od ukupnog broja vršalica sedam ih je redovno svakodnevno u kvaru.” Problem je bio tim veći što su se i najmanji kvarovi otklanjali izrazito sporo, a vršidbeno-otkupne komisije svoje poslove izvršavale uz znatne propuste. Zbog tih razloga, ali i propusta mjesnih komisija koje su se očitovale u slaboj ili nikakvoj evidenciji otkupa, planirani otkup bio je ispod očekivanog. Na kraju članka novinar sugerira i određena rješenja kako bi otkup u nastavku sezone „odvijao normalno i uporedo s vršidbom”.¹⁰⁸

kultura-prosvjeta

* Smotra kulturno-umjetničkih društava kotara Đakovo održana je 23. travnja pred velikim brojem gledalaca. Na smotri su sudjelovale dramske grupe iz Velike Kopanice, Divoševaca, Vuke i Đakova, folklorne grupe iz Divoševaca, Velike Kopanice, Beravaca, Budrovaca, Bračevaca, Gorjana, For-

106 U Đakovu osnovano auto-moto društvo, *GS*, 22. 6. 1950., 4.

107 G. L., Uzdzicanju zadružnih kadrova u kotaru Đakovo ne posvećuje se dovoljna pažnja, *GS*, 7. 7. 1950., 3.

108 Zbog slabog rada mjesnih komisija i loše evidencije zaostaje otkup u Đakovštini, *GS*, 2. 8. 1950., 1. O istoj problematici vidi i: Zalaganje mjesnih odbornika – garancija uspjeha, *GS*, 19. 8. 1950., 3.

kuševaca i Tomašanaca, instrumentalni orkestri, tamburaški zborovi i drugi. Kao solisti na tradicijskim instrumentima nastupili su Fila Brlošić (gajde), Marko Vidaković (samica), Šima Tepšić (dvojnica) i Mile Tišma (gusle). Za samu smotru karakteristično je bilo i to što je bilo prikazano više slavonskih narodnih običaja: svatovskih, pletenje žetvenog vijenca i seosko prelo. „Po broju učesnika, po kvaliteti izvedaba i raznolikosti programa ova smotra spada među najuspješnije od svih kotarskih smotri u našoj oblasti.”¹⁰⁹

sport

* U Osječkoj oblasti, a Đakovo je pripadalo toj oblasti, nogometno prvenstvo podijeljeno je na grupno (u kojem je bilo formirano 9 grupa sa 56 momčadi) i oblasno (činile su ga 2 grupe sa po 8 momčadi u svakoj), dok su vinkovački Dinamo i borovski Slaven bili članovi republičke, a osječki Proleter II. savezne lige. U članku se potom nabrajaju pojedine grupe i imena momčadi koje su ih činile. U oblasnoj grupi, u kojoj se natjecala đakovačka Sloboda, bili su još i Crvena zvijezda (Slavonski Brod), Amater (Slavonski Brod), Borac (Podvinje), Jedinstvo (Nova Gradiška), Jedinstvo (Slavonska Požega) i Budućnost (Andrijevc).¹¹⁰

* Nogometaš Slobode odigrali su u Đakovu dvije prijateljske utakmice sa drugom momčadi zagrebačkog Milicionera. Prvu su izgubili sa 3:0, a drugu pobijedili sa 5:2. U istom prilogu ljubitelji nogometa informiraju se da je Sloboda u Đakovu osnovala „momčad uličnih rajona” pionirskog uzrasta. „Za te momčadi organiziran je turnir, u kojem se natječu ekipe pod nazivom ulica.”¹¹¹

* Đakovačka Sloboda pobijedila je u Kneževu momčad Belja sa rezultatom 8:2 i tako osvojila naslov prvaka Osječke oblasti. Tom pobjedom Sloboda je stekla pravo da se bori za ulazak u Hrvatsku nogometnu ligu. Uz prilog objavljena je i fotografija nogometaša Slobode.¹¹²

---

109 Kotarska smotra u Đakovu, *GS*, 30. 4. 1950., 2.

110 U prvenstvu za 1950. sudjelovat će 75 nogometnih momčadi naše Oblasti, *GS*, 11. 2. 1950., 4.

111 Gostovanje zagrebačkog „Milicionera” u Đakovu, *GS*, 13. 5. 1950., 4.

112 „Sloboda” – nogometni prvak naše Oblasti, *GS*, 12. 9. 1950., 4.

1951.

politika

* Na naslovnoj stranici lista objavljen je prilog o otkupu žitarica u kotaru Đakovo. Konstatira se kako on prošle godine nije ostvaren u količinama koje su bile planirane. „Iz analize izvršenja planova otkupa vidljivo je, da seljačke radne zadruge svoje planove izvršavaju u cijelosti, dok privatni sektor svoje planove ne izvršava.” Iznosenu tvrdnju autor članka obrazlaže iznoseći brojčane podatke kako je izgledao otkup pojedinih proizvoda te konstatira kako je nužno izgraditi valjanu strategiju otkupa za godinu koja slijedi.¹¹³

* Sredinom siječnja održana je u Đakovu, uz sudjelovanje 38 delegata, skupština Gradskog odbora Saveza boraca. Osim što je analiziran rad organizacije tijekom prošle godine i donesene smjernice za tekuću, 1951. godinu, donesena je i odluka da se ove godine podigne u centru grada spomenik narodnom heroju Ivi Loli Ribaru, a kod željezničke stanice, gdje su sahranjeni pali borci za oslobađanje Đakova, novi park koji će nositi naziv „Park Saveza boraca”.¹¹⁴

* Problem otkupa bio je jedan od najvećih problema s kojim se suočavala aktualna vlast. Uočen je u mnogim sredinama, a samo ponekad o njemu se ponešto moglo i pročitati. Tako na primjer doznajemo o problemima vezanih za otkup u Slobodnoj Vladi. Naime, mještani nisu mogli isporučiti ono što se od njih tražilo jer je, po njihovom mišljenju, plan bio prevelik. U Narodnom odboru kotara smatrali su pak da je plan bilo moguće realizirati, a što nije ostvaren krivi su pojedini „špekulanti”, ali i pojedinci iz mjesnog odbora u Slobodnoj Vladi.¹¹⁵

* List donosi prilog o žalbi koju su uputili „pojedini špekulanti iz Budrovaca” predsjedniku Prezidijuma Savezne skupštine dr. Ivanu Ribaru kako bi smanjili obveze za predaju žita. Iz priloga saznajemo da su žalbu potpisali i poslali Nikola Kreković, Franjo Borić i Marija Pančić.¹¹⁶

---

113 G. L., Zašto nisu ostvareni otkupni zadaci u kotaru Đakovo, *GS*, 5. 1. 1951., 1.

114 T. S., Skupština Saveza boraca u Đakovu, *GS*, 25. 1. 1951., 2.

115 Privredni problemi kotara Đakovo, *GS*, 24. 4. 1951., 3.

116 Tko su ti, koji pokušavaju, *GS*, 10. 8. 1958., 2.

gospodarstvo

* Bez obzira na iznimno povoljne uvjete za proizvodnju povrća koji vladaju na prostoru Đakovštine, ponuda na đakovačkoj pijaci bila je slaba, a cijene previsoke. Razloga zašto je tomu tako je više, a najznačajniji je taj, doznajemo iz članka, što seljačke radne zadruge ne proizvode dovoljno povrća, a kada ga i proizvedu, nemaju svojih trgovina preko kojih bi ga ponudili kupcima. Upravo stoga privatnici imaju monopol koji se manifestira kroz nerealno visoke cijene.¹¹⁷

* U članku se konstatira kako se uređenju grada, od oslobođenja pa sve do današnjih dana, nije posvećivala potrebna pozornost. Novooenovani Savjet građana pri Povjerenstvu komunalnih poslova pokrenuo je inicijativu i dao niz prijedloga što bi se sve trebalo učiniti kako bi grad izgledao bolje nego što momentalno izgleda. Predlaže se: promjena pločnika, prvo u glavnim, a potom i u ostalim dijelovima grada; izgradnja novih ulica u Draćicama, kod željezničkog kolodvora te u Pavićkom i Selaćkom bloku; sadnja ukrasnog drveća; postavljanje 95 klupa na različitim mjestima u gradu; uređenje tri nova parka...¹¹⁸

Zaglavlje *Glasa Slavonije* iz 1951. godine

* Uslijed pojačanih aktivnosti članova Obrtnog zbora, ali i podrške koja je dolazila iz političkih foruma, u najnovije vrijeme uočen je povećan broj novoootvorenih obrtničkih radnji, kako u Đakovu, tako i na području kotara. „Samo u devet mjeseci ove godine otvoreno je 49 novih obrtničkih radnji, među kojima najviše pekara, stolarija, mlinova-prekrupara, krojačkih i soboslikarskih radnji, mesnica, pilana i t. d.” Sa novoootvorenim obrtima u samom

117 Zašto su visoke cijene na pijaci u Đakovu, *GS*, 13. 3. 1951., 3.

118 P. K., Milijun dinara za uređenje Đakova, *GS*, 16. 5. 1951., 2.

gradu tada je bilo 219, a na području kotara 274 obrtne radnje. Među drvodjelicima posebno je istaknuta aktivnost obitelji Strnad.¹¹⁹

* Izbori za narodne inspektore u Đakovu predviđeni su za 3. listopada tekuće godine. Da bi glasači razumjeli mjesto i ulogu narodnih inspektora u tadašnjem gospodarskom i političkom trenutku u organizacijama Narodnog fronta održavana su predavanja o dužnostima i pravima narodnih inspektora. „Na osnovu takvih priprema može se ustvrditi, da će organizacija Narodnog fronta birati najbolje drugove i drugarice za narodne inspektore, koji će svojim primjerenim radom pomagati izvršenje plana i otklanjati sve ono, što bi ometalo proizvodnju.”¹²⁰

kultura – prosvjeta

* Folklorno bogatstvo sela Đakovštine prikazivalo se unatrag nekoliko godina na tzv. rajonskim smotrama folkloru. „Narodne plesove i pjesme uz narodnu glazbu izvodili su seljaci iz 12 sela na smotrama u Kopanici, Satnici, Vrpolju i Punitovcima, a ovih dana nastupit će seljaci još jedne grupe sela u Semeljcima.” U članku se potom donose imena društava iz pojedinih sela sa programom kojeg su izvodili na svakoj od smotri te najavljuje kotarska smotra folkloru u Đakovu na kojoj se očekuje oko 20 grupa iz sela đakovačkog kotara.¹²¹

* Najavljena smotra folkloru održana je u dvorani Doma kulture u Đakovu 27. svibnja. Ta smotra bila je „poprište dosada najbolje i najmasovnije smotre u Đakovštini poslije oslobođenja. Seljaci iz 16 sela sa 367 izvodilaca prikazali su veliko folklorno blago Đakovštine i svoju darovitost za pjesmu, glazbu i ples. Nastupili su najbolji sa rajonskih smotri u Vrpolju, Velikoj Kopanici, Satnici, Punitovcima i Semeljcima. Za njihov je nastup vladao velik interes u čitavoj Đakovštini”. Učesnici smotre natjecali su se ne samo u izvedbi narodnih plesova, već i u zbornom i solističkom pjevanju te glumi. Prilog se završava konstatacijom da, iako je posjećenost smotri bila velika, nije bilo službenih predstavnika grada.¹²²

---

119 P. K., Sve veći broj obrtničkih radnji, *GS*, 16. 10. 1951., 3.

120 Priprema za izbore narodnih inspektora u Đakovu, *GS*, 1. 10. 1950., 1.

121 Narodne pjesme, plesovi i glazba, *GS*, 13. 5. 1951., 2.

122 Hrvatski i slovački seljaci Đakovštine pokazali su umjetničku darovitost i narodno blago, *GS*, 2.

* U rubrici „Kroz Đakovo” komentira se tržišni poremećaj na lokalnom nivou, koji je za posljedicu imao rapidan rast cijena, propagira se kupališno lječilište Đakovačka Breznica te daju pojedinosti vezane za nastanak slike Otona Ivekovića „Bitka kod Gorjana”.¹²³

* U Đakovu je obilježen Tjedan Crvenog križa na način da je Kotarski odbor izradio plan obilaska svih sela kotara od strane zdravstvenih i kulturnih radnika. U tu svrhu osnovane su zdravstvene ekipe koje su pregledavale bolesnike, održavale predavanja i savjetovanja. Posebna pozornost bila je usmjerena na suzbijanje tuberkuloze i podizanje osposobljenosti ljudi za pružanje prve pomoći po selima. U članku su istaknute aktivnosti provođene u Semeljcima, Vrpolju i Budrovcima.¹²⁴

sport

* U Đakovu je gostovala nogometna momčad Rudara iz Kaknja i odigrala prijateljske utakmice sa Slobodom i Radničkim. Obje utakmice đakovački nogometaši riješili su u svoju korist. Sloboda je pobijedila sa 5:1, a Radnički sa 4:3. Uz prilog objavljena je i fotografija momčadi Slobode.¹²⁵

* Prilog donosi kratki pregled sportskog života u Đakovu. Konstatira se kako je stanje u sportu dobro, a glavni uzrok takvom stanju novinar vidi u kvalitetnom radu pojedinih društava. U članku je posebno istaknut dobar rad novoosnovanog sportskog društva Mladost, pokrenutog sredinom 1950. godine, novoosnovanog nogometnog kluba Radnički te pojedinih sekcija SD Sloboda. Posebno nogometaša koji su uspjeli izboriti nastup u Hrvatskoj nogometnoj ligi¹²⁶.

* U prepunoj dvorani Doma kulture održan je prijateljski boksački dvoboj između domaće Mladosti i Željezničara iz Osijeka. Osječani su pobijedili s rezultatom 8:6.¹²⁷

---

6. 1951., 2.

123 Kroz Đakovo, *GS*, 11. 7. 1951., 3.

124 J. NJ., Tjedan Crvenog križa u đakovačkom kotaru, *GS*, 11. 10. 1951., 1.

125 Dvije vrijedne pobjede đakovačkih nogometaša, *GS*, 15. 2. 1951., 4.

126 Sportski život Đakova dobro se odvija, *GS*, 3. 3. 1951., 4.

127 B. L., Boksački dvoboj u Đakovu, *GS*, 6. 4. 1951., 4.

* U rubrici „Sport” analiziraju se loši rezultati Slobode ostvareni u proljetnom dijelu prvenstva Hrvatske lige. Nakon što je Sloboda u fazi priprema za početak prvenstva pobijedila borovski Slaven sa 5:0 ambicije uprave, igrača i navijača naglo su porasle. Ali, očito, to nije bilo realno. Polu sezonu Sloboda je završila na predzadnjem mjestu. Na pitanje zašto je to tako pokušali su dati odgovor Jakov Tetman, srednji napadač Slobode, vratar Drenek, tehnički referent kluba Kovačić i trener Pichler.¹²⁸

* Jedna od sekcija SD Mladost bila je i teniska. Nekolicina zanesenjaka za taj sport vrijedno je trenirala, ali nije javno nastupala. Svoj prvi javni nastup tenisači su imali u nedjelju 15. srpnja kada su odmjerili snage sa Tenis klubom Osijek. Pred malim brojem gledatelja Osječani su pobijedili sa 5:0.¹²⁹

* Novoosnovani đakovački nogometni klub Radnički postao je prvak nogometnog prvenstva II. grupe broskog centra i stekao pravo za sudjelovanje u kvalifikacijskim utakmicama za ulazak u Oblasnu ligu. Do sada prikazanom igrom Radnički je već viđen u višem rangu. „Na taj način ova bi ekipa osim „Slobode”, koja nastupa u republičkoj ligi, mogla dostojno zastupati boje svoga društva i grada.”¹³⁰

1952.

politika

* U nekim od đakovačkih poduzeća održani su izbori za radničke savjete. Ona poduzeća koja izbore još nisu provela, to će učiniti uskoro. „U radnički savjet PD Đakovo izabrana su 52 člana, i to 43 radnika i 9 službenika.”¹³¹

* Novoizabrani Narodni odbor grada Đakova izradio je ambiciozni plan uređenja mjesta. „Već se izgrađuje moderna tržnica u središtu grada, uređuju se travnjaci u Ulici Jugoslavenske narodne armije i vrše se pripreme za

---

128 Nesloga i nedisciplina igrača glavni su uzroci neuspjeha nogometne ekipe đakovačke „Slobode”, *GS*, 12. 7. 1951., 4. Prilozi o Slobodi kao republičkom ligašu bili su na stranicama *Glasa Slavonije* tijekom 1951. godine učestali.

129 B. L., Prva teniska utakmica u Đakovu, *GS*, 20. 7. 1951., 4.

130 Uspjesi nogometaša „Radničkog” iz Đakova, *GS*, 21. 7. 1951., 4.

131 G. L., Većina đakovačkih poduzeća održala su izbore za radničke savjete, *GS*, 1. 4. 1952., 2.

izgradnju velike termoelektrane (...). Osim toga u planu je uređenje Ulice kralja Tomislava, gdje će se u dužini od jednog kilometra napraviti cesta od kamenih kocaka.” I to nije bilo sve, najavljena je izgradnja javnog kupališta, Parka slobode i Gradskog perivoja.¹³²

* Na kotarskoj konferenciji Narodnog fronta, nakon što je izvještaj o njegovom radu podnio predsjednik Ivan Novak, slijedila je diskusija u kojoj je najviše riječi bilo o radu na kulturnom i prosvjetnom uzdizanju sela. Na tom planu, istaknuto je, djelovat će se na različite načine, a ponajviše kroz rad narodnih čitaonica, kulturno-umjetničkih društava, ogranaka Seljačke sloge i pododbora Prosvjete. Od recentnih problema istaknut je porast praznovjerja koji se „osobito počeo širiti nakon nedavnih elementarnih nesreća u Đakovštini.”¹³³

„Do 1951. godine nije zdravstvena stanica u Đakovu imala ni svoj automobil ni prikladne prostorije, da bi u slučaju potrebe mogla pružiti hitnu liječničku pomoć porodiljama.” Da bi se taj problem riješio zdravstveni radnici Đakova predložili su otvaranje stalnog rodilišta, a preko Sindikalne podružnice zdravstvenih radnika od lokalnih poduzeća zatražili materijalnu potporu. Rodilište je otvoreno 1951. godine. U početku je odaziv porodilja bio slab, da bi tijekom prve polovice 1952. godine u rodilištu bilo obavljeno 86 poroda.¹³⁴

gospodarstvo

* „Kotar Đakovo jedan je od najžitorodnijih kotareva u Slavoniji. On sada imade 33 mjesna narodna odbora sa 63 sela, a promjer im je oko 60 km.” U nizinskim dijelovima kotara osnovano je 36 seoskih radnih zadruga, dok se u brdskom dijelu kotara one još nisu počele osnivati. Najveća poljoprivredna dobra bila su u Đakovu i Krndiji. Đakovačko poljoprivredno dobro imalo je svoje uprave na Slaščaku, Mlincu, Kešincima, i Budrovačkom Lugu. Od 36 radnih zadruga među najbolje svrstane su zadruga „Nikola Tesla” (Gorjani), „Dalmatinski borac” (Tomašanci) i „Naprijed” (Mrzović).¹³⁵

---

132 G. L., U Đakovu će se izvoditi opsežni radovi, *GS*, 2. 4. 1952., 2.

133 I. M., Konferencija kotarskog odbora fronte, *GS*, 8. 7. 1952., 2.

134 Rodilište – uspjeh zdravstvenih radnika, *GS*, 5. 8. 1952., 2.

135 G. L., Kratke vijesti iz Đakovačkog kotara, *GS*, 26. 2. 1952., 2.

kultura – prosvjeta

* Aktivnost omladinaca i omladinki Strizivojne ocijenjena je kao uzorita. Već početkom godine održali su dvije priredbe i prisustvovali predavanju o Louisu Brailleu, izumitelju pisma za slijepe osobe. Poseban angažman omladinaca bio je usmjeren na prikupljanje „starinskih predmeta” za potrebe Gradskog muzeja u Đakovu.¹³⁶

* Održana je godišnja skupština Fotoamaterskog kluba Đakovo na kojoj je rezimiran dotadašnji rad i iznesen plan aktivnosti za tekuću godinu. Na Skupštini se moglo čuti da klub broji 60 članova, od kojih je njih 16 završilo tečaj amaterske fotografije, ali i to da su đakovački fotoamateri već bili izlagali u Osijeku te da su na Dan Jugoslavenske narodne armije imali svoju prvu izložbu i u Đakovu. Tijekom tekuće godine planirali su održati nekoliko tečajeva i „izvršiti snimanje Đakova za gradski muzej”.¹³⁷

* Gostovanje osječkog Narodnog kazališta u Đakovu ocijenjeno je kao potpuni promašaj. Razlog tomu je hladna dvorana Doma kulture, koja je za posljedicu imala i mali broj posjetitelja. Novinar se upitao: „Ako već nema drva za loženje Doma kulture, čemu onda gostovanje stranih kazališnih družina, kad njihov trud i put onaj mali dio publike nije kadar da isplati.”¹³⁸

* Krajem 1951. godine otvorena je gradska knjižnica. Trenutno su u tijeku radovi na njenom uređivanju, prikupljanju knjižne građe i pripremama za otvaranje čitaonice. Iz članka saznajemo i to kako broj članova stalno raste „tako da ona danas broji oko 350 posuđivača, od toga najviše đaka.” Knjižnica raspolaže sa oko 1800 knjiga, što nije bilo dovoljno, pa je podignut kredit od 100 000 dinara kako bi se knjižni fond povećao.¹³⁹

* Tekuće, 1952. godine, navršilo se 6 godina rada Poljoprivrednog tehnikuma u Đakovu. Pokrenut je s ciljem da za obnovu zemlje osigura dovoljan broj poljoprivrednih tehničara. U prvo vrijeme bez stalnih prostorija za nastavu, ali i smještaja učenika, škola je uspjela opstati i još k tomu postići zapažene rezultate. Goruće probleme, kao npr. zapošljavanje po završetku škole, planirano je rješavati u hodu. „Danas, kada se nalazimo svega dva mjeseca do završetka školovanja četvrte generacije poljoprivrednih tehničara ove škole,

---

136 I. M., Omladina sakuplja za muzej, *GS*, 15. 1. 1952., 3. O istoj problematici vidi i: I. M., Seljanke Đakovštine pomažu muzealni rad, *GS*, 23. 7. 1952., 6.

137 G. L., Dva tečaja amaterske fotografije održat će Fotoklub Đakovo, *GS*, 23. 1. 1952., 2.

138 Đ. Š., Slab uspjeh gostovanja, *GS*, 9. 2. 1952., 2.

139 Đ. Š., Preuređenje đakovačke čitaonice, *GS*, 24. 2. 1952., 3.

treba to pitanje riješiti, da apsolventi znadu, gdje im je pravo mjesto: da li stupanje odmah u proizvodnju, ili jednogodišnja praksa na uzornim poljoprivrednim dobrima.”¹⁴⁰

* Rajonske smotre kotara Đakovo održane su ove godine u Vrpolju, Satnici i Semeljcima. U Vrpolju je, osim domaćina, nastupio ogranak *Seljačke sloge* iz Čajkovaca, Velike Kopanice i Beravaca. U Semeljcima su nastupile grupe i ogranci iz Semeljaca, Kešinaca, Koritne i Mrzovića, a u Satnici samo domaćini i gosti iz Gorjana. Sve smotre su uspjele, a najbolja među njima bila je ona održana u Vrpolju.¹⁴¹

* U relativno opsežnom članku autor se dotaknuo široke lepeze aktivnosti koje su davale osnovni ton kulturnom životu grada. U članku možemo čitati o školstvu u Đakovu, knjižnici i čitaonici, Narodnom sveučilištu, KUD-u i netom osnovanom Gradskom muzeju.. Najveća je pozornost posvećena djelovanju Narodnog sveučilišta (novopokrenutim tribinama), nastanku pojedinih muzejskih zbirki te oštro intoniranoj kritici RKUD-a „Ivo Lola Ribar”.¹⁴²

* U Đakovu je održana velika kulturno-umjetnička smotra na kojoj su nastupala kulturno-prosvjetna društva, ogranci *Seljačke sloge* i kulturno-prosvjetne grupe iz kotara Đakovo. Za razliku od prošlih godina, ističe se, da je ovogodišnja smotra „mnogo napredovala”. Na smotri su nastupili: KPD „Ivan Filipović” iz Velike Kopanice, ogranci *Seljačke sloge* iz Vrpolja, Beravaca i Budrovaca te kulturno-prosvjetne grupe iz Strizivojne, Čajkovaca, Gorjana, Semeljaca i Koritne.¹⁴³

* U nedjelju 31. kolovoza otkriven je spomenik židovskim žrtvama ustaškog sabirnog logora u Đakovu. Otvaranju je prethodila komemoracija uz prisustvo velikog broja građana Đakova, predstavnika židovskog naroda iz zemlje i inozemstva i drugih visokih gostiju. „Svečana povorka krenula je u deset sati prije podne ispred zgrade narodne općine, na židovsko groblje, gdje je na svečan način otkriven spomenik židovskim žrtvama fašizma palim u đakovačkom logoru.” Po završetku komemoracije održano je više prigodnih govora.¹⁴⁴

140 Đ. Š., Šest godina rada poljoprivrednog tehnikuma u Đakovu, *GS*, 22. 3. 1952., 2.

141 I. M., Rajonske smotre u kotaru Đakovo, *GS*, 28. 5. 1952., 2.

142 B. T., Kulturni život Đakovčana, *GS*, 11. 6. 1952., 3.

143 B. Š., Velika smotra u Đakovu, *GS*, 24. 6. 1952., 2.

144 Svečana komemoracija palim žrtvama fašizma u Đakovu, *GS*, 1. 9. 1952., 1. O tome vidi i: U nedjelju će se otkriti spomenik židovskim žrtvama fašizma u Đakovu, *GS*, 29. 8. 1952., 1.; M. D., Naš narod cijeni svoje i tuđe žrtve, *GS*, 9. 9. 1952., 2.

* Članak o podizanju spomenika Ivi Loli Ribaru počinje sa konstatacijom kako je ideju za izgradnju spomenika dao Savez boraca, a to je učinio „u znak stalnog sjećanja naših naroda na junačkog borca i omladinskog rukovodioca druga Lolu, koji je svoje prvo djetinstvo proveo u Đakovu.” Otkrivanje spomenika bilo je u nedjelju u prijepodnevnim satima na prostoru Malog parka, a dan ranije otvoren je i Gradski muzej te otkrivena spomen-ploča na kući u kojoj je nekada živjela obitelj Ribar. Činu otkrivanja spomenika prisustvovalo je oko 5000 građana grada i kotara Đakovo te niz uvaženih osoba iz kulturnog i političkog života. Skupu su se, između ostalih, obratili dr. Ivan Ribar, Vicko Krstulović, Pavle Gregorić, dr. Antun Akšamović...¹⁴⁵

sport

* Poslije završetka Drugog svjetskog rata u Đakovu je djelovala samo jedna streljačka družina. Po selima Đakovštine, sve do 1952. godine, takvih družina nije bilo. U jednom trenutku interes za streljački sport naglo je porastao i po selima. U relativno kratkom vremenu osnovano je 15 streljački družina, u Budrovcima, Đurđancima, Vrpolju, Divoševcima, Vrbici, Gorjanima, Satnici, Drenju, Velikom Nabrđu, Piškorevcima, Bračevcima, Hrkanovcima, Beravcima, Velikoj Kopanici i Strizivojnoj.¹⁴⁶

* U sportskoj rubrici list donosi članak o nogometnom klubu Šokadija iz Strizivojne. Ističe se kako je klub počeo djelovati nekoliko godina prije Drugog svjetskog rata, i to kao neregistriran nogometni klub. Klub je u svom sastavu, kaže se u članku, okupljao đačku i radničku omladinu Strizivojne i dijela Vrpolja. Upravo na njih pao je sav teret ilegalnog rada prije izbijanja Drugog svjetskog rata, te masovno sudjelovanje članova kluba u redovima narodnooslobodilačke vojske. Od 1946. godine Šokadija djeluje kao registrirani klub unutar kojega je pokrenuto 5 sekcija.¹⁴⁷

---

145 U Đakovu je svečano otkriven spomenik narodnom heroju Ivi Loli Ribaru, *GS*, 24. 11. 1952., 1. O tome vidi i: U Đakovu se podiže spomenik narodnom heroju Ivi Loli Ribaru, *GS*, 16. 9. 1952., 1-2; Đakovo otkriva spomenik narodnom heroju Ivi Loli Ribaru, *GS*, 22. 11. 1952., 1.

146 Petnaest novih streljačkih družina, *GS*, 17. 3. 1952., 4.

147 „Šokadija” u Strizivojnoj klub svijetlih tradicija, *GS*, 27. 7. 1952., 12.

Umjesto zaključka

Uvidom u priloge koji se odnose na događanja na prostoru Đakova i Đakovštine, a bili su objavljeni na stranicama *Glasa Slavonije* u periodu između 1945. i 1952. godine, mislim da možemo reći kako oni nisu mogli niti brojem, niti odabirom tema, a pogotovo ne načinom na koji su pisani, ispuniti zahtjeve đakovačke lokalnih zajednice. U odnosu prema broju priloga čini se da su pojedine slavonske sredine bile nešto bolje zastupljene od Đakova i Đakovštine. Taj odnos je, doduše ne radikalno, varirao od godine do godine, odnosno od sastava onih koji su *Glas Slavonije* u danom momentu uređivali. Dominantne teme bile su upravo one koje smo i naznačili u ovom radu, a prilozi o njima pisani su šablonski, najčešće bez osobnog stava onoga koji ih je potpisivao. Sve što je napisano bilo je očito kontrolirano i kao takvo kompatibilno društvenim smjernicama partije na vlasti. Da su u Đakovu bili zadovoljni sa načinom kako je njihov Grad bio zastupljeni na stranicama *Glasa Slavonije*, vjerojatno da početkom 1953. godine ne bi pokrenuli *Đakovački list*. Njegovim pokretanjem Đakovčani su zasigurno dobili više obavijesti o događanjima u Gradu i okolici, ali su još dugo godina morali čekati da pročitaju pokoji članak sa jasno izraženim autorskim atribucijama. Politika je, dakako, i narednih desetljeća, određivala ne samo tko će, već i kako će pisati.

SUMMARY

Borislav Bijelić

ĐAKOVO AND THE ĐAKOVO REGION ON THE PAGES OF THE NEWSPAPER GLAS SLAVONIJE 1945-1952

Since in the second half of the 1940s and early 1950s there was no newspaper that was published continuously from which the interested parties could obtain information on social, cultural and all other events in Đakovo, they were compelled to look for such information on the pages of the newspaper *Glas Slavonije*. During this period this newspaper was the Gazette of the People's Front of Croatia for Slavonia. *Glas Slavonije* published the mentioned information, but not systematically. The scope of the information on Đakovo and the Đakovo Region and its designated place in the structure of the newspaper depended on the editorial committees. In some editions which were the object of our interest, a relatively large part was dedicated to e.g. cultural topics, and after only a year, this space was reserved for other topics, while topics related to culture were barely present. One thing, however, never changed. Unconditional loyalty to the Party and its interests, both daily political as well as strategical. The following text provides the readers with an overview of the information related to Đakovo and the Đakovo Region which was published on the pages of *Glas Slavonije* from the middle of 1945 until the end of 1952. This information is certainly not complete nor comprehensive, but I believe that they could nonetheless help individuals to fill the gaps relating to social processes during the second half of the 1940s and the beginning of the 1950s. And not just processes, but also people who created and directed them at a local level.

Breaking down reports into politics, economics, culture and education, and sports is probably not the best solution, but in spite of that I believe that it can make the reading of the text more clear and easier. The basic problem related to this type of classification is the fact that Croatian society of that time was totalitarian, and there were no parts of the social life which were free of the Party guidelines and controls. The information presented in this article has not been critically valorised. The intention was just to point out the dominant topics, their representation and designated place in the structure of the newspaper.

Key words: Đakovo, Đakovo Region, journalism, *Glas Slavonije*

